

Maridalens Venner

Markalitteraturen

Fra Asbjørnsen til Grimstad

Bjørn Smith-Simonsen

ÅRSSKRIFT 2012

Maridalens Venner

Markalitteraturen

Fra Asbjørnsen til Grimstad

Bjørn Smith-Simonsen

Innhold

Forord	5
Å lese marka	7
Markalitteraturen	17
Markakart	81
Årsmøteinnkalling og årsmeldinger	97

Forord

Ni år gammel i 1955 ble jeg grepet av en overveldende dragning mot de store skogområdene som omgir Oslo. Således kom skogmarkene rundt byen til å bli min første, ekte kjærlighet, slik at min livsledsager og turkamerat gjennom et langt liv har måttet leve i et trekantforhold med 1.700.000 dekar med grantrær.

Hver gang skoleklokken ringte ut for dagen, fant jeg frem farfars rypesekk, et ullteppe, fyrstikker og litt mat og syklet alene hjemmefra Ormøya, litt syd for Oslo, og innover i marka. Ofte kom jeg ikke tilbake før noen timer før klokken ringte inn igjen. Om vinteren var det dagslange skiturer som gjaldt.

Når jeg ikke var i marka leste jeg om den. Det første verket jeg kastet meg over var *Oslomarka*, redigert av Hjalmar T. Larsen i tre bind, og trykket av min far, som drev boktrykkeri. Siden har jeg anskaffet det jeg har kommet over av markalitteratur i antikvariatkatalogene.

Utvalget av bøker består av de 49 verkene jeg anser for mest sentrale for å forstå marka. Tallet 49 er ikke tilfeldig valgt. Det er summen av 7 x 7 og i jødisk tradisjon feires det superjubelår når 7 x 7 år har passert. I tillegg til bøkene er det to andre viktige kilder til kunnskap om landskap, kart, landskapsprospekter og fotografier. Formidling kan gjøres både med ord og med bilder og de to utfyller hverandre, men det vil sprengte rammen for dette skriftet å inkludere bildene. De syv første Nordmarks-kartene har jeg imidlertid gitt en plass.

Innledningen til boken heter «Å lese marka» og handler om de kunnskapsområdene en bør kjenne til for å kunne tolke landskap og hvordan de henger sammen. Opp i alt kunnskapspratet er det viktig å holde fast på at opplevelsen av landskap også handler om følelser, sterke følelser, men min erfaring er at mer og mer presis kunnskap øker dybden og nyansene i følelsene.

Nevnes skal noen verker som kanskje burde vært med i utvalget. *Nordmarksposten* og *Kjentmannsheftene* glimrer med sitt fravær, men jeg har ikke fulgt med i disse to publikasjonene. Det er bare å beklage. Gunnar Larsens *Weekend i evigheten* burde selvsagt også vært med. I klassen skjønnlitterær markalitteratur ligger den helt i toppskiktet.

En regelrett forbigåelse har rammet Birger Løvlands (red.) *Sørmarka*. Dette er en utmerket bok og den eneste samlede fremstilling om Sørmarka, et område som stadig blir forbigått og mishandlet.

I 1982 utga Kodak Norge en markabibliografi ført i pennen av S.A. Anderberg. Den har over 1200 innførsler, men mesteparten er artikler fra aviser, blader og antologier. Bare et fåtall er bøker, det vil si skrifter med mer enn 48 sider.

På grunn av avgrensningsvanskeligheter er det ikke lett å angi det samlede antall av markabøker, men det må regnes i hundretall i dag.

At en ikke skal spøke med det norske folks sterke affinitet til naturen og friluftsvandringer, kan følgende historie anskueliggjøre:

Da Martin Tranmæl første gang henvendte seg til Einar Gerhardsen en novemberkveld i 1918 etter et møte i Sagene Arbeidersamfunn, skjedde det på en trikkeholdeplass på Sagene. Henvendelsen kunne blitt innledningen til en sosialistisk revolusjon i Norge, men Tranmæl spurte ikke Gerhardsen om hvordan han vurderte arbeidsteorien til Marx eller om han planla nye streiker. Han spurte Gerhardsen om han gikk meget i marka, og det gjorde han. Jeg antar at Tranmæl hadde en klar forståelse av at folket hadde et sterkere forhold til norsk natur enn til Marx og til Gud, og skulle Det norske arbeiderparti erobre makten i landet måtte han få med seg folk som forsto dette.

Å LESE MARKA

Å lese marka

Å lese bøker om marka er én ting. Det kan vekke gode minner, formidle gode historier, gi tips til fremtidige turer og by på nyttig kunnskap for ferdsel i skog og mark. Å lese kunnskapen en erverver inn i landskapet en ferdes i er en ganske annen ting.

Derfor åpner denne lille boken med en bruksanvisning for hvordan en kan utnytte ervervet kunnskap til å få en dypere og mer inderlig opplevelse av landskapet og derigjennom å utvikle større kunnskapstørst.

En gjennomgang av de 49 bøkene som er valgt ut til å være med i denne fremstillingen avslører fort at et fremstående utvalgskriterium har vært om boken formidler viktig kunnskap.

Det er ni forskjellige fagområder som er av vital betydning for å skape sammenheng i forståelsen av landskapet. De ni er:

- Geologi
- Geografi
- Meteorologi
- Flora
- Fauna
- Veidekultur
- Jordbruk
- Skogbruk
- Friluftsliv

Hver for seg er dette store og omfattende fag, men det er særlig sammenhengen mellom disse fagområdene som er egnet til å trenge inn i landskapets mange mysterier. Et enkelt eksempel er: Der hvor berggrunnen er kalkholdig, er dyrkningsmulighetene bedre enn andre steder og en vil finne flere gårdsbruk her. Sopp er en vekst som trives der det er eller har vært drevet jordbruk. Dersom en er opptatt av å plukke sopp bør en derfor oppsøke slike steder og ikke vandre rundt i vassyk granskog, selv om en også der kan finne matsopper.

Geologi

Geologi er et grunnleggende kunnskapsområde for forståelse av landskapet. Svært mange trekk og detaljer i landskapet kan tilbakeføres til berggrunnens beskaffenhet. Oslofeltet er en av de mest interessante geologiske lokalitetene i verden og ble først beskrevet av den tyske geologen Leopold von Buch i 1810. Han var på Norges-reise noen år tidligere.

Det som gjør Oslofeltet så attraktivt er at det ligger i skjæringspunktet mellom forskjellige geologiske strukturer. I øst ligger den fennoskandiske grunnfjellsplaten som dekker mesteparten av Sverige og en stor del av Finland. I vest ligger en lavaplate skapt av magma fra vulkanrør på Kolsås og andre rør i nærheten. Lavplaten består hovedsakelig av rombeporfyr, en svært karakteristisk vulkansk bergart. Navnet skriver seg fra de rombeformede strukturene på overflaten. I nord ligger et område med dypbergarter, lava størknet under en overflate som senere er blitt slitt vekk. Nordmarkitt kalles den mest vanlige arten. Innerst i Oslofjorden ligger det områder med sedimentære bergarter, kalksten, leirskifer og sandsten. Dette er myke bergarter avsatt på havbunnen og senere forstenet. Mesteparten av Oslofeltets strukturer fikk sin grunnform i perm-tiden for 375 millioner år siden, men meget har skjedd siden da.

I tillegg til de fire hovedstrukturene er det to calderaer i området. Calderaer er sirkelformede områder som har sunket inn i forhold til terrenget rundt. Berggrunnen i calderaer blir forskjellige fra omgivelsene blant annet fordi eldre bergarter som slites vekk i omgivelsene kan bevares i calderaen. Den ene kalles Bærums-caldera og omfatter i hovedtrekk det vi kaller Bærumsmarka. Her er lavaen basalt bevart. Den er mindre sur enn rombeporfyren og deler seg gjerne i grov grus som kan studeres mange steder i marka. Bærumsmarka er ikke meget forskjellig fra Nordmarka, men ser en etter forskjeller finner en det.

Den andre kalles Nittedals-calderaen, som omfatter Lillomarka og området videre i nord mot Nittedal. Denne calderaen har mange særegenheter. I syd ligger vulkanresten Grefsenkollen med nærliggende kobberholdige områder og en øksefabrikk fra stenalderen etablert på grønnsten.

Nord for Lillomarka reiser Maridalsalpene seg med Mellomkollen, Vittenbergkollen og flere. Bak disse steile toppene ligger et område med kalkgrunn. Her finner en flere av markas beste fiskevann, gode soppsteder og flere gårdsbruk med de fineste slåttengene i marka.

Østmarka

Østmarka ligger i sin helhet på den fennoskandiske grunnfjellsplaten. Den er jevnt over hard og sur og gir dårlige vekstvilkår generelt, men i dalene og strukturene i terrenget samler det seg lett fruktbar jord, og sprekker og daler er det mange av i Østmarka. Sprekkretningen er nord/syd og noen av dalene strekker seg fra nordenden til sydenden i marka, med vannskille midt i marka.

Nordmarka

Nordmarka ligger i området med dypbergarter, der Nordmarkitt er den fremherskende. Nordmarkitten er mindre sur og hard enn grunnfjellet. Den løser seg lett opp i en karakteristisk granulert grus. Landskapsformen er rolig og avrundet med få dramatiske strukturer. Farven på Nordmarkitten varierer fra grå over mot rød.

Krokskogen og Vestmarka

Krokskogen og Vestmarka ligger på den store lavaplaten vest for Oslo. Rombeporfyren er hard og surere enn Nordmarkitten, men platen er mindre kuppert enn Nordmarka. I brudd i platen utvikles det bratte skrenter, som i Lommas dalføre, i Kjaglidalen og i hellingen ned mot Tyrifjorden.

Romeriksåsen

Romeriksåsen er den eneste av markene som ikke har et enhetlig geologisk grunnlag. I syd er det mest grunnfjell med enkelte innslag av rikere sedimentærbergarter, dessuten noe granitt. Grunnfjellet er ikke sprukket opp, så her danner grunnfjellet et jevnt, uddramatisk landskap. I kontaktsonene mellom bergartene er det malm og det har vært mye

gruvedrift i området. Det har det også vært i nordre del av marka. Det geologiske skillet mellom nordlig og sydlig del befinner seg omlag ved Råsjøen. I nord er Nordmarkitten den dominerende bergart og i nordvest er det innslag av sedimentære bergarter. Gruvene ved Grua befinner seg i en kontaktzone mellom disse to bergartene.

Geografi

Geografisk varierer Oslomarka betydelig. Nordmarka og øvre del av Romeriksåsen er preget av avrunnede åser. Mellom åsene finnes vassdrag med relativt korte elveløp. Rundt hovedvassdragene er det småvann og bekker som gir liv og stor variasjon i landskapet. I syd ligger terrenget mellom 300 og 500 m.o.h. og i nord ligger det mellom 500 og 700 m.o.h. Åsområdet er på alle sider, med unntak for den delen som grenser opp til Krokskogen, omgitt av flatland og daler som trenger inn sydfra: Lommedalen, Sørkedalen, Maridalen og Hakadal. Disse områdene er preget av fruktbare sedimentærbergarter og gammel havbunn.

Krokskogen og Vestmarka består av en stor lavaplate som skråner oppover fra syd mot nord. I syd ligger høyden opp mot 400 meter og i nord på 700 meter. I vest er det bratte stup ned mot Ringerike. Krokskogen har få og små vann og ingen større vassdrag. To dype V-daler gjennomskjærer terrenget: Kjaglidalen og dalen der Lomma renner nord for Lommedalen.

Østmarka er også omgitt av flatt land, men er lavere enn åsene i nord. Høyden varierer mellom 200 og 400 meter, men terrenget er mer småkuppert enn i nord, med bratte gjel og trange smådaler. Sprekkene i terrenget går nord/syd og dette er også hovedretningen på vassdragene som er preget av mellomstore vann med små bekeløp mellom.

Lillomarka og Bærumsmarka kan litt tabloid karakteriseres som forminskede utgaver av Nordmarka.

Metereologi

Oslomarka har et østlandsk innlandsklima, til tross for beliggenheten ved Oslofjorden, men fordi åsene stikker opp fra flatlandet tiltrekker området seg mer nedbør enn vanlig innlandsklima burde gi. Årsnedbøren på Bjørnholt er typisk omlag dobbelt så stor som på Blindern i et normalår. På grunn av høyden er gjennomsnittstemperaturen lavere enn på flatlandet rundt, men det finnes kuldehøl hvor flatlandet kan oppvise lavere temperaturer enn oppe i åsene.

Mengden av nedbør og relativt lave temperaturer er grunnlaget for at Oslomarka har rimelig godt skiføre. At høyden over havet er viktig for skiføret ser en i Østmarka: Antall dager med skiføre i Nordmarka er betydelig høyere enn i Østmarka.

Flora

Vegetasjonen i Oslomarka er preget av lite krevende arter. Jordsmonnet er lite næringsrikt og ganske surt og årstemperaturen lavere enn på flatlandet rundt. Men i Nordmarka liker grantrærne seg. Åssidene er rimelig drenerte og Nordmarkitten danner et bra jordsmonn fordi den lett deler seg og bidrar med mineralholdig grus. Grana har heller intet mot regnmengder over gjennomsnittet.

På Krokskogen er det større innslag av flater med myr eller tørre rabber, der trives ikke sagtømmeret, så det er det mindre av.

Setring har det vært meget av på Krokskogen fordi store jordbruksområder med stort beitebehov ligger like i vest. Dette har konstruert mange områder med karakter av kulturlandskap, og her finner en selvsagt en rekke mer krevende vekster.

Østmarka har surest jordsmonn, men med mest spredning i vegetasjonen. Høydedragene preges av tørre fururabber, mens nede i dalene og slettene kan en finne frodige varmekjære arter.

Fauna

Dyrelivet i marka er ikke meget å skrive hjem om. Det er som ellers i østlandsskogene. Frem til 1600-tallet var faunaen preget av skogsfugl, hare, rev og et og annet rovdyr. Fra 1700-tallet og frem mot vår tid erobret beitedyrene, ku og hest og etterhvert sau, landskapet. I forrige århundre erobret elgen etterhvert skogen, i takt med utbredelsen av flatehugst og tilbakegangen i beiting. I dag domineres dyrelivet av elg, med innslag av rovdyr, bever, rev, hare, mus og noe skogsfugl.

Av fiskearter er ørreten og abboren innfødte, mens røye og sik har vandret inn. Under den maritime grense har det vært røye siden istiden.

Forøvrig er det mengder av småfugl og insekter å glede seg over.

Veidekultur

Det er ikke registrert meget steinalderaktivitet i marka, men det er rimelig å anta at det har blitt drevet jakt og fiske i marka av folk fra de omkringliggende bygder. Dette har sikkert pågått siden før vår tidsregning. Siden 1700-tallet har mesteparten av jakten vært sportsjakt for mer bemidlede Christiania-borgere. Fiske har blitt drevet som matauk helt opp til vår tid, selv om sportsfisket har tatt over etterhvert. Særlig mellom 1700-tallet og 1950, da det var mange fastboende og tømmerhuggere i marka, betød matfisket meget.

Jordbruk

Fra 1700-tallet og frem mot vår tid drev de jordbruk som attåtnæring på alle plassene til Løvenskiold-Vækerø og på endel plasser i resten av marka. Skogbruk var hovednæringen på alle disse plassene og meget av maten måtte kjøpes. Melkeproduksjon var hovedaktiviteten i dette jordbruket, og dessuten produksjon av fôr til hestene som var fast inventar på plassene.

Fra 1600-tallet og frem mot vår tid har det også vært seterdrift. Mesteparten av denne virksomheten fantes på Krokskogen og lengst nord i Nordmarka. Fra 1750 til 1850, da beitepresset var størst, var

det setre også i Østmarka, Vestmarka og syd i Nordmarka, Bærumsmarka og Lillomarka. Endel av disse setrene vet en knapt hvor lå i terrenget.

Skogbruk

Før 1650 ble det ikke drevet skogsdrift i Oslomarka annet enn til ved, hustømmer, og gjerdefang på setrene. Men i 1650 ble det etablert et handelsskogbruk i alle deler av marka, som vokste i betydning frem til 1810, da det var den ledende næring i landet. Senere gikk det nedover. I dag gjøres all hugst hos Løvenskiold-Vækerø av fire personer. Like etter krigen var mellom 400 og 500 skogsarbeidere knyttet til firmaet. I dag betyr elgjakten like meget økonomisk som skogsdriften.

Friluftslivet

I dag er det friluftaktiviteter som representerer den viktigste bruken av Oslomarka og som gir den største avkastning selv om en tar områdets betydning for vannforsyningen i betraktning. Marka byr på meget natur og naturstemninger, men det er Oslomarka som friluftsmuseum som representerer den største attraksjon. De gamle ferdselsveiene, plassene, setervollene, demningene, fløtningsanleggene og alt det andre er kjerneverdiene, alt det som minner oss om livet i disse traktene slik det ble levet de siste 400 år, og som vi fortsatt kan nyte restene av.

Kort lesekurs

1. leksjon

Til tross for ustabile sneforhold, holder kjennere Østmarka for å være Oslomarkas og kanskje verdens beste skiterreng, men folk flest skyr Østmarka vinterstid. Årsaken er at Østmarka først på 1900-tallet ble «angrepet» fra vest på grunn av kommunikasjonsforholdene. Hestetransport til Skullerud, Ekebergtrikken og Enebakkbussen var de første adkomstmulighetene. Skiløypene ble derfor anlagt fra øst mot vest, på

ters av sprekkretningen i grunnfjellet. Resultatet ble et løypenett som kunne knekke den sprekeste.

Etter 1960 ble bilbruk alminnelig, og friluftsfolket begynte å dra inn i Østmarka fra nord, hvor det også grodde frem store nye boligområder. Dermed ble løypenettet gradvis omlagt, også fordi scooterpreparering ble alminnelig og slikt var nær umulig i det gamle løypene.

Selv om bruken av stormaskin de siste årene har medført endel uheldige omlegginger, er nå løypenettet i øst et eventyr. Det følger terrenget og bringer deg langs vann og bekkedar, over myrer og ned til de mange interessante lokalitetene ned mot Enebakk.

2. leksjon

Hvorfor går skillet mellom Nordmarka og Krokskogen der det går? Selvfølgelig følger det vannskillet mellom Sørkedalselven og Lomma, fordi lett adgang til fløtesystemet var avgjørende for skogbruksøkonomien. Eierne av Sørkedalsgodset hadde ikke et sterkt insitament for å utvide eiendommen vestenfor vannskillet. Motstand fra Ringeriksbøndene spilte selvsagt inn. De setret en periode innerst i Sørkedalen og mislikte å bli trengt tilbake til egen utmark. Det var også en annen grunn. Berggrunnen på Krokskogen er rombeporfyrt og de gir ikke de beste vilkår for granskog og tømmerdrift.

Krokskogen egnet seg imidlertid bra for trekullbrenning. Til det kreves virke av middels dimensjon og helst løvtrevirke. Fløtningsmuligheter betyr ingenting for trekulldriften. Trekull er lett og ble transportert med hest på vinterføre. Lykkeligvis ble det etablert et jernverk i Lommedalen i 1610, så Krokskogen og Vestmarka ble trekullskogene, men også seterskogene. I Nordmarka derimot er det få spor etter setre og kullbrenning.

Moral

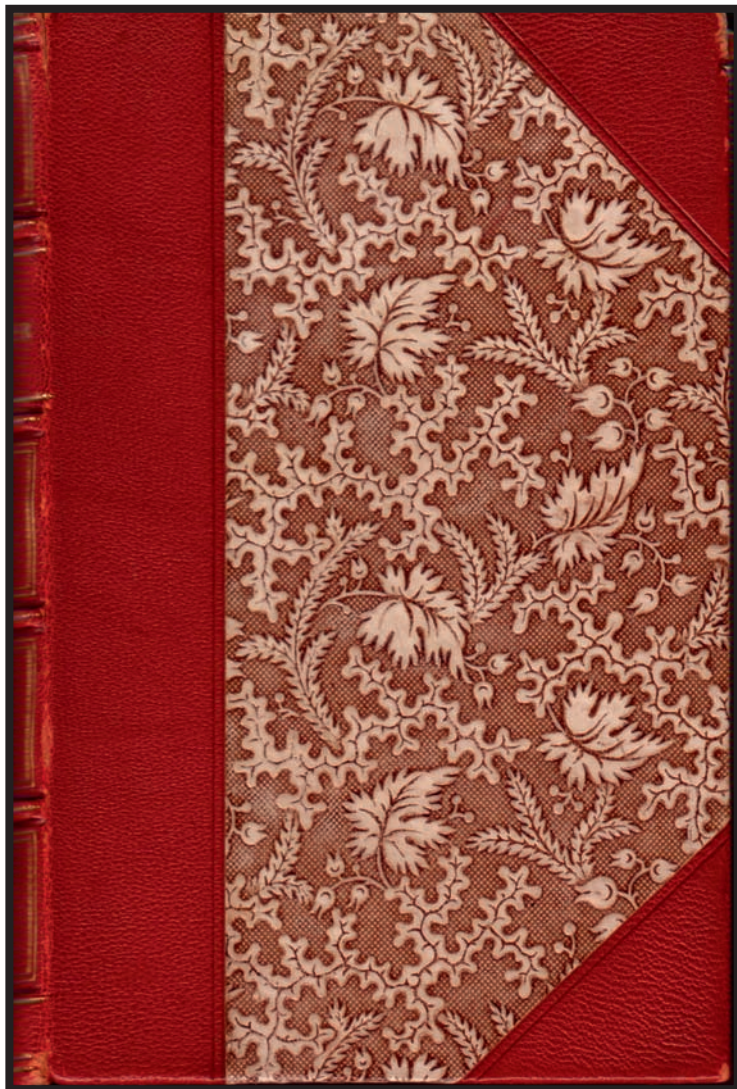
Jeg håper at denne raske gjennomgangen av de grunnleggende kunnskapskategoriene en bør studere for å kunne tilegne seg maksimal glede av friluftsvandringene, har gitt appetitt på videre lesning.

MARKALITTERATUR

Peter Chr. Asbjørnsen

**NORSKE HULDRE-EVENTYR OG FOLKE-
SAGN**

1845

«Når verden går meg imot, og det unnlater den sjelden å gjøre, når dertil gis noen anledning, har jeg stedse funnet meg vel ved at anvende friluftsvandring som demper for min smule bekymring og uro.»

Allerede i første setning i «Kvernsagn», som innleder *Huldre-eventyr og folkesagn*, formulerer Asbjørnsen det som, gitt hans andre motiv for å trekke ut i skogen, knesetter meningen med markavandring og markalitteratur. Asbjørnsens andre motiv for skogsturene var å samle inn den folkelige, muntlige litterære tradisjonen som fortsatt, midt på 1800-tallet, var levende i mer rurale egner. Asbjørnsens dragning mot de dype skoger var grunnet på både hans jakt etter kunnskaper og på den emosjonelle bonusen han høstet.

Han var forstmann av utdanning, men med et bredt vitenskapelig forfatterskap, i likhet med mange av 1800-tallets fremste akademikere som Munch og Nansen. Asbjørnsens arbeider med folkediktningen er forskning av høy internasjonal klasse. Innsamlingsarbeidet krevet en eksepsjonell innsats, og arbeidet med å restaurere de litterære bidragene var også krevende. Mest arbeid krevet det nok å etablere et folkelig skriftsprog som kunne bære de litterære bidragene han samlet inn på naturlig vis.

De historiene han baker huldre-eventyrene og folkesangene inn i er litterære perler, fortalt i et sprog som glitrer og funkler. Gjennom disse historiene setter han et stemningsleie alle fotvandrere burde sette seg i der ute i skogene.

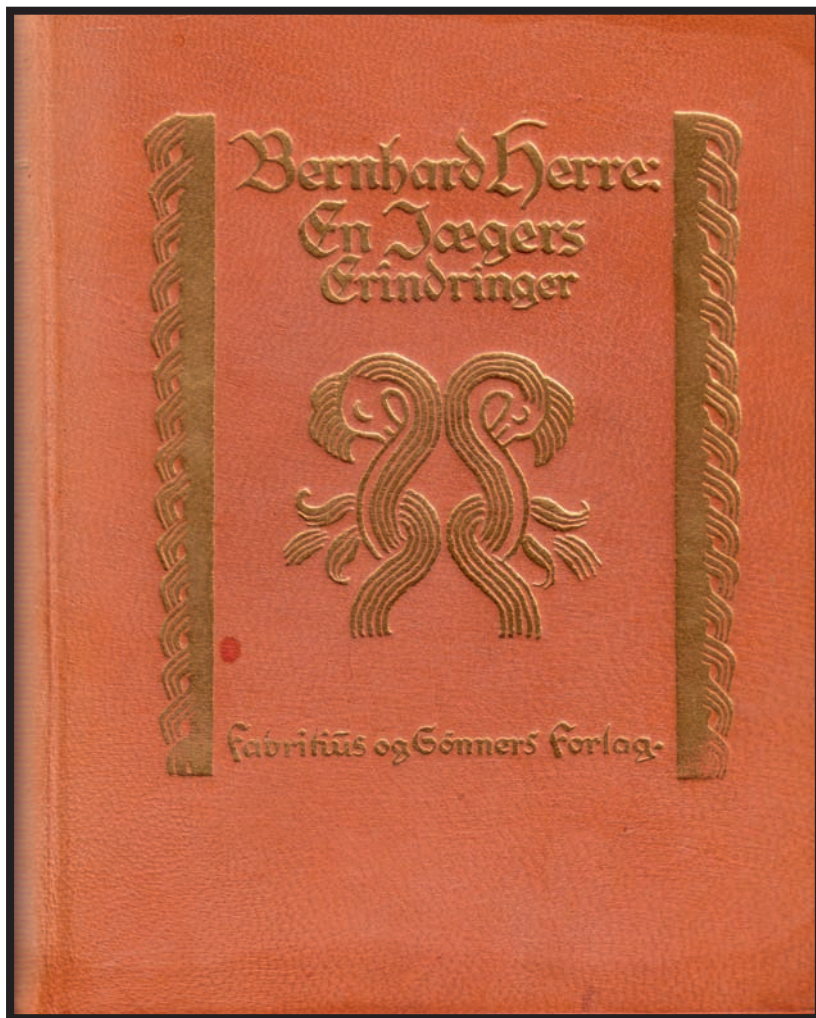
Historiene med mest markatilknytning er:

- * Kvernsagn
- * Ekebergkongen
- * Mathias Skytters historier
- * En natt i Nordmarka
- * Plankekjørerne
- * En sommernatt på Krokskogen

Bernhard Herre

EN JÆGERS ERINDRINGER

1850

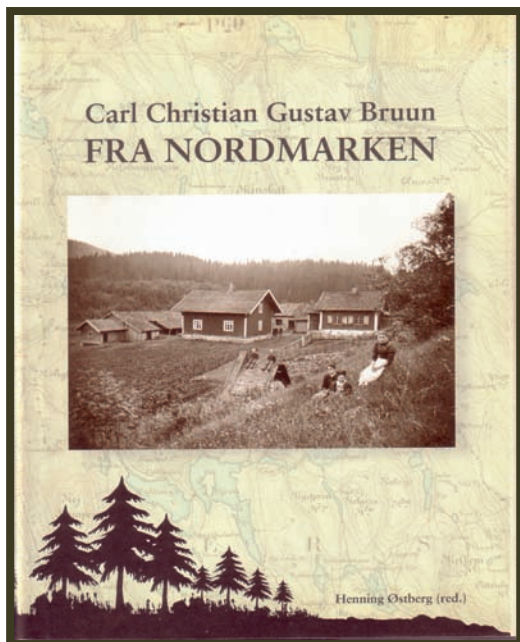
Bernhard Herre ble født i Danmark i 1812, men familien flyttet kort etter til Christiania. Hans far var en suksessrik handelsmann og Herre vokste opp under romslige forhold. Som privatlærer fikk han Johan Sebastian Welhaven og hadde neppe grunn til å klage på kvaliteten av sin utdanning. Hans fars økonomi fikk en knekk under krisen i 1832, og det gikk dårlig med familien og Bernhard i de følgende årene. Han fullførte ikke noen studier, og måtte livnære seg som kopist.

I 1841 begynte han å publisere små historier fra sine vandringer i Nordmarka og på Krokskogen, de fleste i avisen *Den Constitusjonelle*. Herres liv synes å ha blitt mer og mer marodert frem til han døde i 1849 oppunder Mellomkollen. Om det var selvmord eller et vådeskudd kan helst forbli en gåte.

Året etter ble hans samlede fortellinger utgitt under tittelen *En jagers erindringer*. Boken gjorde stor suksess, og snart begynte folk å tiske om at Welhaven og Peter Chr. Asbjørnsen som redigerte samlingen, hadde gjort store endringer. Sammenligninger med de originalpubliserte tekstene i *Den Constitusjonelle* viser at svært lite er blitt endret.

I en nylig utkommet bok ble Herre fremstilt som en tosk og grobian. Det vi vet om ham kan ikke begrunne en slik karakteristikk. Boken han skrev har fascinert stadig nye generasjoner i 160 år, og har kommet i tallrike utgaver og opplag, og hans nærmeste krets bestod av de fremste intellektuelle i samtiden; Welhaven, Asbjørnsen, Camilla Collett og Henrik Wergeland.

Tallrike teorier er blitt lansert om hvor Bernhard Herre tilbrakte natten i historien «I Nordmarken». Alt peker imidlertid mot at han og tømmerhuggeren valgte korteste vei og gikk til Kroksund, som var seter i 1830–40-årene. Den primitive hytten de fant må ha vært et seterhus. Bekken de vadet er selvsagt den fra Måsjøene til Trehørningene, den har tilsig fra et myrområde som i høstbløyta kan gi momentant økt vanntilsig en regnværsdag.

**Carl Christian
Gustav Bruun**
FRA NORDMARKEN
1867 | 2008

Denne boken bygger på Carl Bruns turdagbøker fra 1867–1890, og ble utgitt av Bibliofilklubben i 2008, redigert av Henning Østberg. Carl Brun, 1828–1926, flyttet til Christiania fra sin fødeby Tønsberg i 1866.

Bruns vandringer starter på en tid da meget få byfolk trengte innover i Nordmarka, men hans tekster formidler lite fra det landskap han ferdedes i. Det er som å lese rutebok for Norge. Han beretter om når han sto opp, gjennomgår i detalj frokostmenyer og angir hvor dagens ferd tok veien, med angivelse av når han gikk og når han kom frem til de steder turen var innom. Det er nærliggende å anta at pioneren Brun manglet både et referanseunivers og adekvate modeller, skjønt han burde ha lest Asbjørnsen og Herre og noe av det rike utvalg av reiseberetninger fra utenlandske forfattere.

Selv om teksten fungerer best som reseptfri sovemedisin, er boken et «must» på grunn av billedmaterialet. Her har Henning Østberg gjort en bragd og presentert et kresent utvalg av illustrasjoner fra siste halvdel av 1800-tallet.

Den Norske Turistforenings ÅRBOK 1868

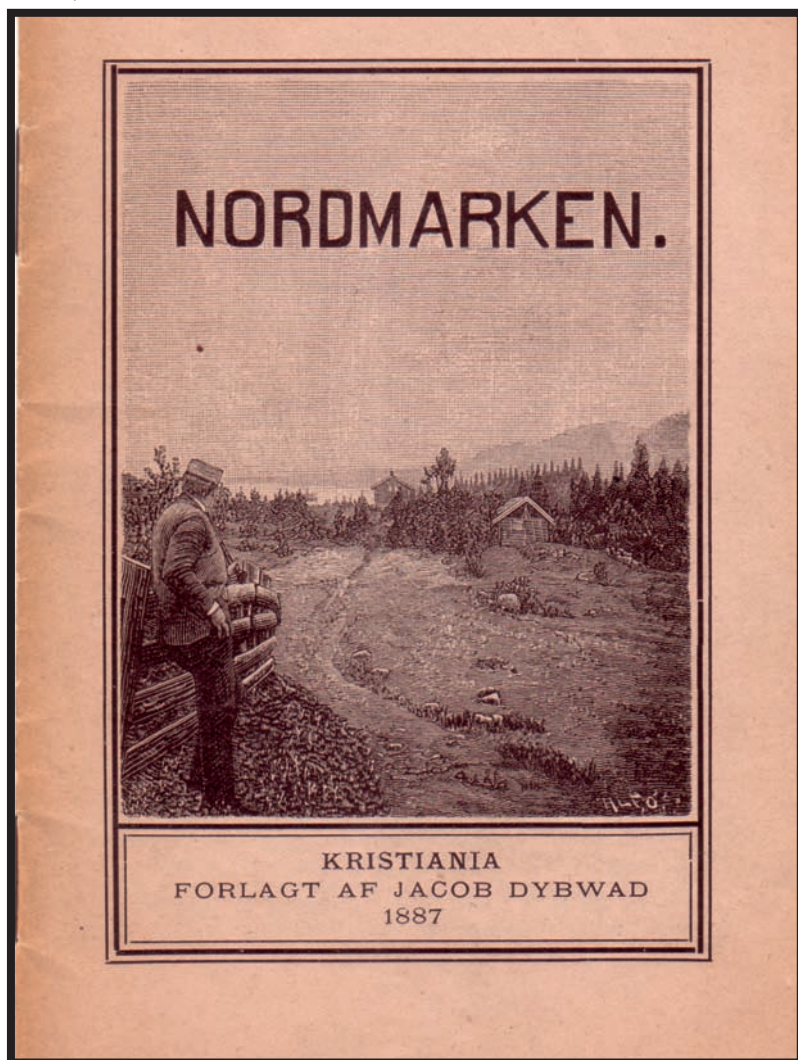
DnTs årbøker har kommet ut årlig fra 1868 og frem til i dag. I de første årgangene finner en en del stoff om marka, men foreningens interesser får etterhvert en mer alpin karakter og stoff om Oslos skogområder blir mer sjeldne.

I 1971-utgaven publiseres Jørgen Gjerdrums klassiske tekst «Nordmarken», som senere ble utgitt i heftet form i 1887.

I 1924-utgaven er Nordmarka tema og her finner en flere interessante artikler, mellom dem en om skogfinnene i Nordmarka av reninspektør Kristian Nissen. Han bygger på finnemantallet fra 1686 og gir en omfattende beskrivelse av alle finner med tilhold i Nordmarka. Videre er det en fin artikkel av forstmester V. Kildal om Nordmarkas historie.

I årene 1940–45 blusset interessen for marka av åpenbare grunner opp. Fjellet er ikke lett tilgjengelig lenger. I 1942- og 43-årbøkene er det artikler om Stormarka og om dr. Andersen Aars' kongstanke om å gå skaulaus fra byen til fjells. Dessverre harpaa uvante kvaliteten av DnTs årbøker utviklet seg negativt korrelert med foreningens medlemstall opp gjennom årene. Illustrasjonen viser årboken for 1924, da 1868-utgaven har en lite visuell forside.

Jørgen Gjerdrum
NORDMARKEN
1887

Teksten i dette lille heftet ble først publisert i DnTs årbok 1871, og i 1872 ble den trykket på baksiden av rektangelkartet 19B Hønefos, som i noen år fungerte som markakart. Det lille heftet er det første analytisk beskrivende verk om Nordmarka.

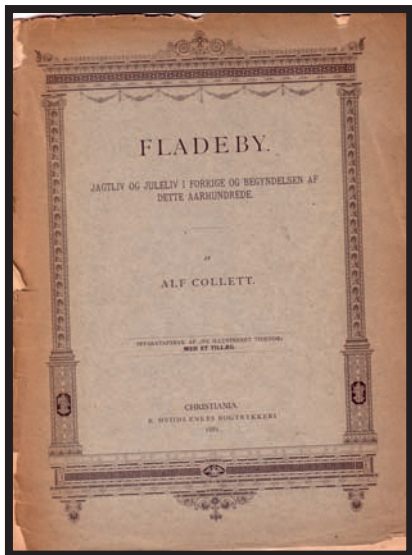
Gjerdrum gjennomgår:

- Nordmarkas avgrensning
- De tre sentrale vassdragene:
 - 1) Akerselvans
 - 2) Lysakerelvans
 - 3) Nittedalselvans
- De gamle sentrale ferdselsveiene fra Lyse, Aamodt, Hammern og Sander, og nordover i marka.

Gjerdrum gir begrepet Nordmarka tre alternative fortolkninger:

- Den egentlige Nordmarken, bestående av de seks skogeiendommene som før 1648 ble eiet av Margaretaklosteret i Maridalen.
- Nordmarksgodset og østre Hadeland almenning
- De to ovenfornevnte områder med tillegg av Sørkedalsgodset.

Den siste definisjonen er den som er mest gangbar i dag, men den lar grensen mellom Nordmarka og Korkskogen gå vest for Heggelivassdraget, mens mange ønsker å trekke grensen langs Langlivassdraget.

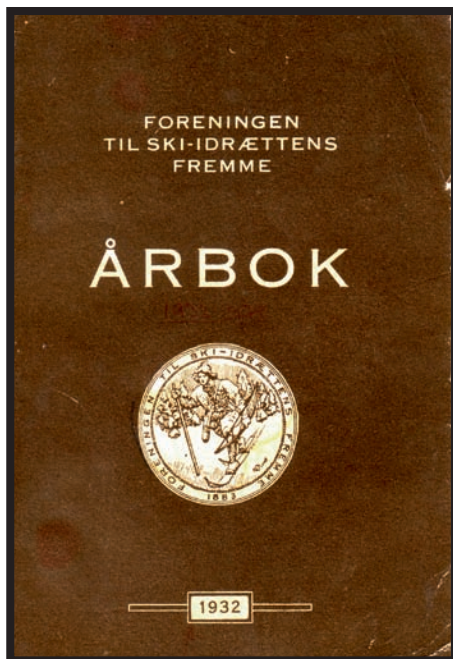
Alf Collett FLADEBY 1881

Alf Colletts rapport fra livet på Fladeby fra midt på 1700-tallet frem til 1800 forsvaret en plass i markalitteraturen av tre grunner. Det er et skikkelig årgangsbidrag og dessuten en av altfor få rapporter fra Østmarka. For det tredje skildrer det det importerte engelske landlivet, som etter hvert smeltet sammen med norsk veidetradisjon til moderne norsk friluftsliv. Et interessant eksempel fra denne prosessen er møtet mellom herrene Rathbone og Blackwell og Jo Gjende på Gjendeboden i 1855.

Fladeby var senteret i et gods helt øst i Østmarka ved Øyern som Collettene eide fra 1753–1821, først James til 1794, så John fra 1794 til 1810. I hovedhuset, som ble revet ned midt på 1800-tallet, samlet Collettene familie og venner i september og i julen. Juleaktivitetene var mest tøys og tull, men i september drev de jakt og rundtur innover i Østmarka.

En av gjestene på Fladeby, Christian Braumann Tullin, har bidratt med et dikt som må sies å inngå i tidlig markalitteratur, nemlig «En mai-dag». «En mai-dag» ble skrevet av Tullin til bryllupet på Bogstad den 6. mai 1759 mellom Morten Leuch og Matthia Collett. Diktet er en panegyrisk hyllest til naturen, åpenbart i området rundt Bogstad.

Foreningen til Ski-
Idrættens Fremme
ÅRBOK
1894

Foreningen til Ski-Idrettens Fremme ble stiftet i 1883 og overtok ansvaret for å arrangere det årlige Husebyrennet fra Christiania Skiklubb. Etter hvert ble merking og preparering av løyper en annen hovedaktivitet for foreningen.

Årboken har kommet ut årlig siden 1894. I starten var det en tynn sak som omhandlet årsmeldingen og referat for Holmenkollrennet, men årboken har vokst jevnt både i omfang og kvalitet, særlig etter at skimuseet ble mer aktive på publisering. Nå byr årboken på ny kunnskap både om skihistorien og om marka.

Tro mot sitt utgangspunkt har foreningen prioritert den sportslige siden av vinterfriluftslivet og har i en del saker kommet på tvers av de mer puritistiske markaentusiastene, men det bør ikke avholde noen fra å nyte deres utmerkede årbok. 1894-utgaven savnes i forfatterens samling.

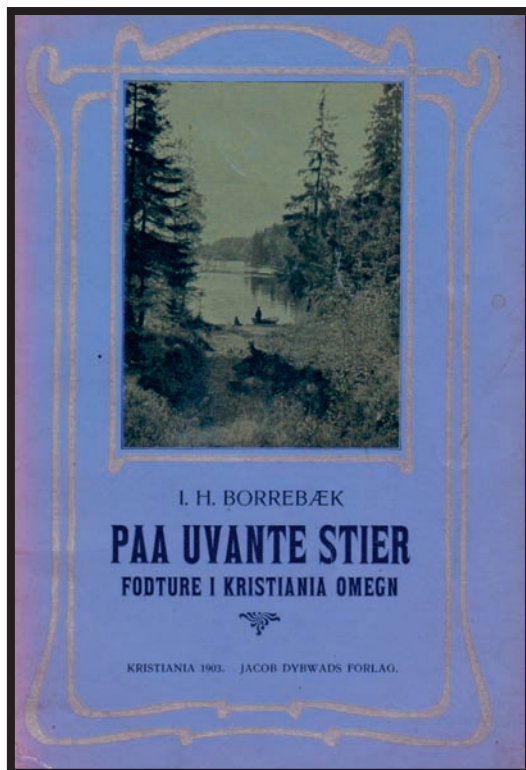

H.J. Haffner
**TILFODS I KRISTIANIA
omegn**
1895

Selv om Gjerdrums hefte om Nordmarka omfatter noen turforslag, er Haffners *Tilfods* den første turguide for Nordmarka og tilgrensende områder. I tillegg til turer i Nordmarka og på Krokskogen, tar Haffner oss med til fjernere områder som Vestmarka, Drammensmarka og Hurdal, med Misberget og Fjellsjøkampen, den høyeste toppen i Akershus fylke.

Tilfods omfatter også beskrivelse av 17 skiruter fra tiden før løypene ble merket. Mens skirutene er mest kuriosa, inneholder guidens avdelinger med korte turer mange forslag som er meget gode også i dag, som turer til Sarabråten og Alunsjøen. Den boken som beskrives her er en sterkt utvidet 2. utgave. 1. utgaven har forfatteren aldri sett. Haffner var bokhandler og må ha vært en iherdig og utholdende markatraver.

I.H. Borrebæk
PAA UVANTE
STIER
1903

Johan Henrik Borrebæk var advokat og vokste opp nær isdammen på Årvoll, hvor den eldste hadelandsveien tok opp i skogen.

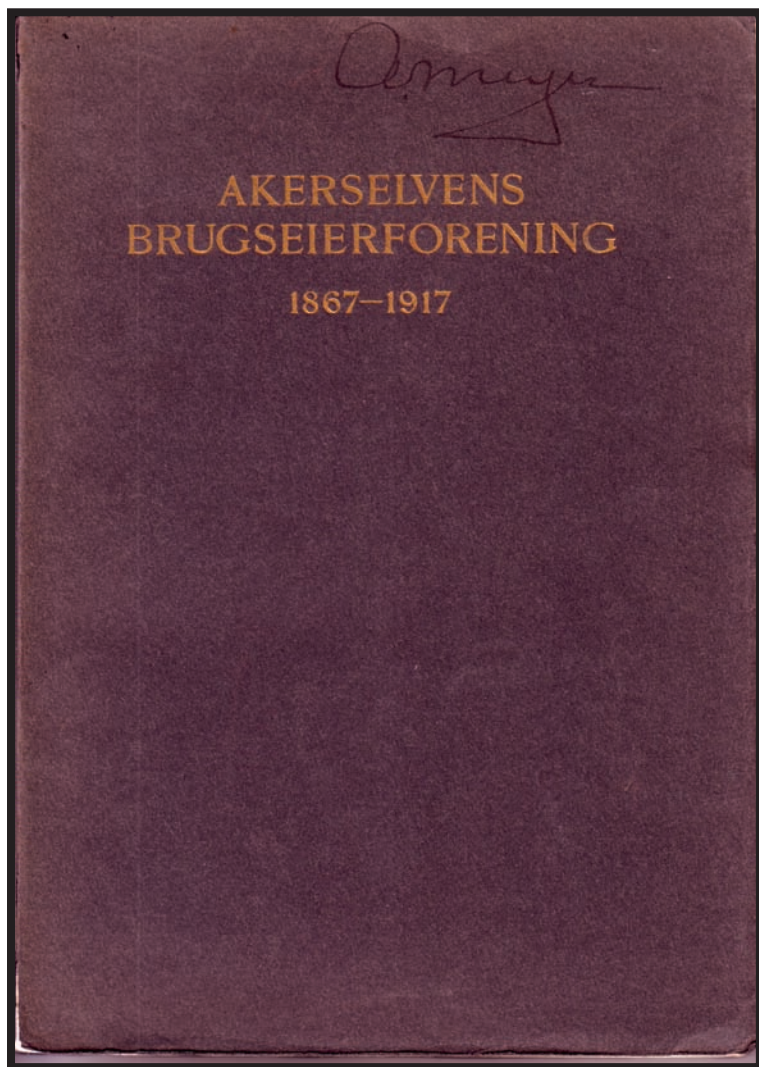
Han var en friluftspioner og satte opp den første sportshytten i Oslo-marka, Jegerly, ved bekken mellom Aurevannspullen og Aurevann i 1879.

Hytten var samlingssted for friluftsentusiaster som Amandus Schibsted, Aftenpostens grunnlegger, og professor J. Wille. Hytten ble revet i de senere år og den eldste eksisterende er nå hytten som assessor Fridthjof Prydz satte opp på Skogsvolden ved Øyangen i 1882.

Boken som kom ut i 1903 er en samling meget tidlige markaskildringer. Det meste av stoffet er hentet fra Lillomarka, men Borrebæk avlegger interessante visitter i Romeriksåsen og sydover i Østmarka. Den lille boken er ikke lett å få tak i.

Hans Bull (red.)

AKERSELVENS BRUGSEIERFORENING 1867-1917
1917

50-årsberetningen til Akerselvens Brugseierforening ble utarbeidet av foreningens allmektige sekretær Hans Bull, og er et grunndokument for innsyn i tre viktige marka- og Oslo-anliggender.

Midt på 1800-tallet eskalerte konflikten om vannet i Akerselven og kamphanene var Christiania kommune, Nordmarksgodset og fabrikkene langs elven. Kommunen hadde tatt drikkevann fra Akerselven helt siden grunnleggelsen av Christiania i 1624, men utover på 1800-tallet vokste byens innbyggertall stadig raskere og nye og større vannledninger ble anlagt, etterhvert direkte fra Maridalsvannet. Akerselven med de 19 fossefallene, skapt av tverrstilte kalkrygger fra silurtiden, og nær utskipningshavn, var som konstruert for fabrikkdrift med den kraftoverføringsteknikk som da var kjent. Knappt noe annet sted i Europa fantes en elv med slike naturgitte betingelser for industrireisning. I tillegg drev Nordmarksgodset omfattende tømmerfløting i vassdragene ned til Maridalsvannet. Det måtte bli ugreier.

I 1867 organiserte fabrikkene seg i Brugseierforeningen og innledet forhandlinger med kommunen og med Wedel-Jarlsberg. I 1876 signerte brukseierne og Wedel-Jarlsberg en overenskomst der brukseierne overtok alle dam- og fløtningsanleggene i Nordmarksvassdraget. Ansvar for vedlikehold og nybygg av anleggene fulgte med og brukseierne forpliktet seg til å fløte alt tømmer for Nordmarksgodset mot en godtgjørelse på kroner 1,- per tylft.

I overenskomster av 1885 og 1899 mellom kommunen og brukseierne reguleres vanntilsiget i vassdraget slik at byens befolkning og fabrikkene fikk optimal tilgang til vann.

I tillegg til forhandlingene omfatter boken detaljerte redegjørelser for utbygging av dammer og skrågulv og fløtingsmurer. De tre store vannoverføringsprosjektene omtales selvsagt også:

- Fra Ørfiske til Movann
- Fra Gjæringen og Daltjuven til Ingvaldsflaten
- Fra Nordvann, Anderstjern og Trehørningen til Helgern

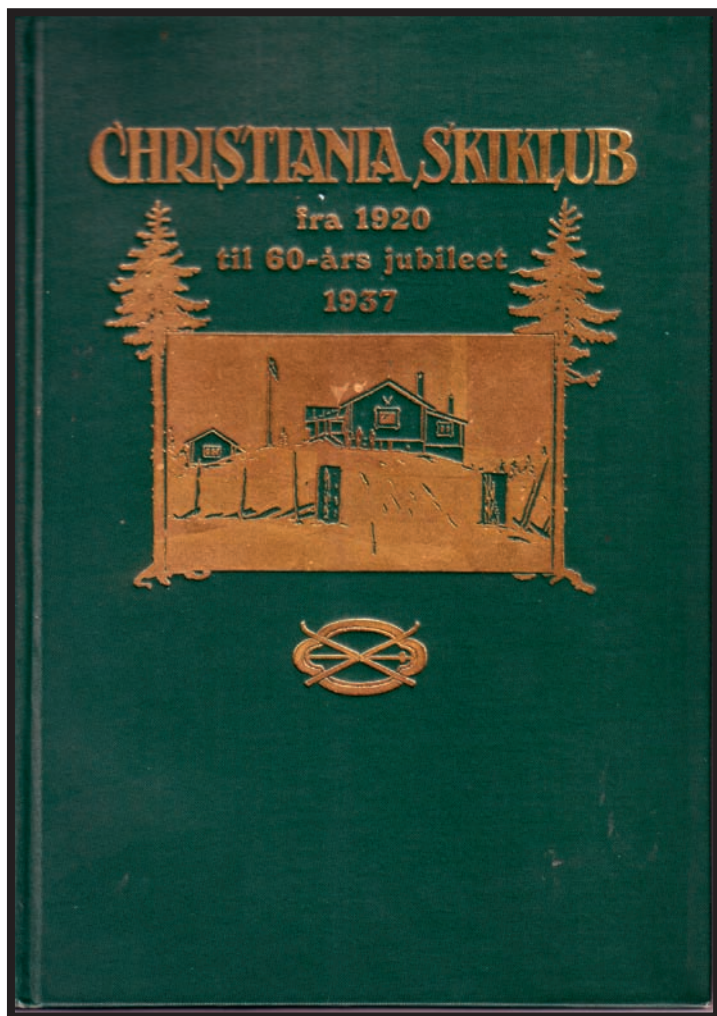
Billedmaterialet som dekker dammer, vann, elver, fløtningsanlegg og kanaler er trestjerners.

Diverse

CHRISTIANIA SKIKLUB GJENNEM 43 AAR

1877-1920

1920

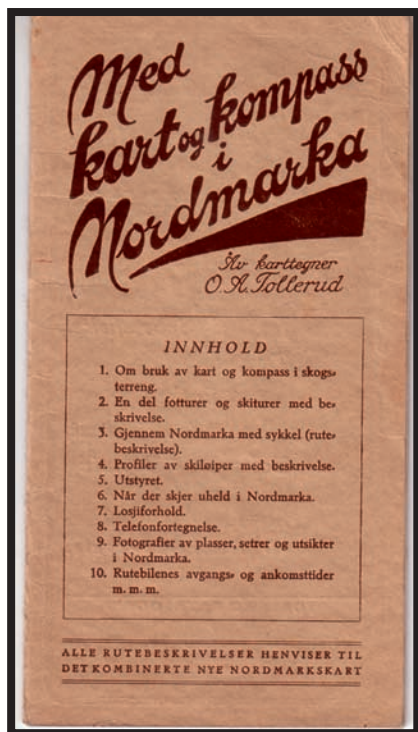
Den legendariske skiklubben Christiania Skiklub har utgitt fem klubbhistorier siden stiftelsen i 1877. 125-årsberetningen som kom ut i 2002 er den eneste leseverdige, noe en lett kan anta har noe med forlegger Arne Damm å gjøre. Han gikk av som formann i 2000.

Christiania Skiklub er i form en lukket forening for utvalgte medlemmer av nikkersadelen med akademisk bakgrunn, til forskjell fra Skiklubben Ull som hadde en overvekt av medlemmer fra offisersstanden. Klubben har virket som en «Stay behind»-gruppe for skisporten og tatt initiativ til flere viktige skiprosjekter. Først Husebyrennet i 1879 som klubben overlot til Foreningen til Ski-Idrettens Fremme, som de tok initiativ til å stifte i 1883. Da Norges Skiforbund ble stiftet var det igjen utvalgte medlemmer av klubben som var toneangivende. Det skulle være unødvendig å bemerke at Christiania Skiklub fortsatt er en ren herreklubb.

Den mest interessante delen av boken er kapitlene om eiendommen Frøensvollen som opprinnelig var seter for Stein gård, og den omliggende Stenseter Skog som omfatter skogen rundt Skjennungen. Da Stein i 1629 ble utvalgt til bymark, ble Stenseter Skog delt mellom Frøen, Frogner, Sogn og Grefsen. Da Skjennungen skog, den nordre del av Frøens opprinnelige teig, kom på salg i 1880-årene, gikk 15 medlemmer av klubben sammen og kjøpte den i 1889. Skogteigen ble i 1903 fordelt på de 15 medlemmene og på enkelte av tomtene ble det bygget hytter.

Skiklubben Ull har utgitt to historiske beretninger, men de har liten alminnelig interesse.

Mens innholdet er best i 125-årsberetningen, er forsiden på 43-årsberetningen den beste av de 5.

O.A. Tollerud
**MED KART OG
KOMPASS I NORD-
MARKA**
1929

Det er bare omlag én side i dette 32-siders heftet som omhandler bruk av kart og kompass, men tittelen har vel sammenheng med at forfatteren var karttegner.

Heftet som vedlå Tolleruds markakart fra 1929 er en liten bruksanvisning på Nordmarka. Blant annet inneholder det beskrivelse av fotturer og skiturer, opplysninger om losjiforhold, rutetabeller, telefonlister og utstyrslist. Et forslag til sykkelstur gjennom marka må være det første i skriftlig form.

Tollerud viser flere skiturer i profil med stigninger og utforkjøringer tegnet inn. Her kommer karttegneren frem igjen. På tross av 10 cm bredde har heftet en rekke interessante bilder. Heftet er svært etterspurt blant samlere av markalitteratur.

Tolleruds kart er en av de syv kartene som er omtalt i kartdelen.

Ivar Ruden (red.)
**HADELANDS ALMEN-
NINGS HISTORIE**
1932

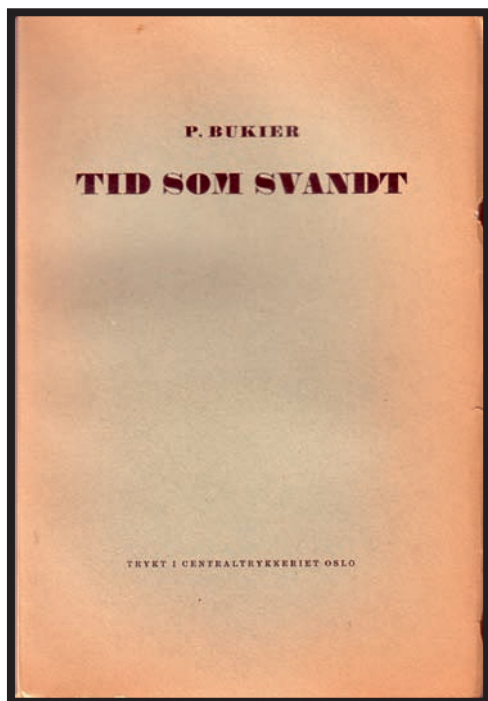

Denne boken er tredje bind i bygdehistorien fra Hadeland, og et viktig kildekrift fra de nordligste områdene i Nordmarka, som omfatter kommunene Lunner og Jevnaker. Bind 1 og 2 i bygdehistorien inneholder også stoff om marka, men en må lete en del for å finne det.

For entusiaster er bygdebøkene for kommunene rundt marka viktige kilder, men leting må til. De viktigste bygdehistoriene i tillegg til Hadeland er:

- Bygdebok for Ringerike
- Asker og Bærums historie
- Lørenskogs historie
- Enebakk Bygdebok
- Bygdebok for Lier
- Bygdebok for Nittedal og Hakadal
- Hole Bygdebok

Særlig interessant i almenningshistorien er behandlingen av utskiftingen i 1865–75, da grensen mellom almenningen og Nordmarksgodset ble fastlagt. Ellers er det mye artig stoff om skogbruk, fløting, gruvedrift osv.

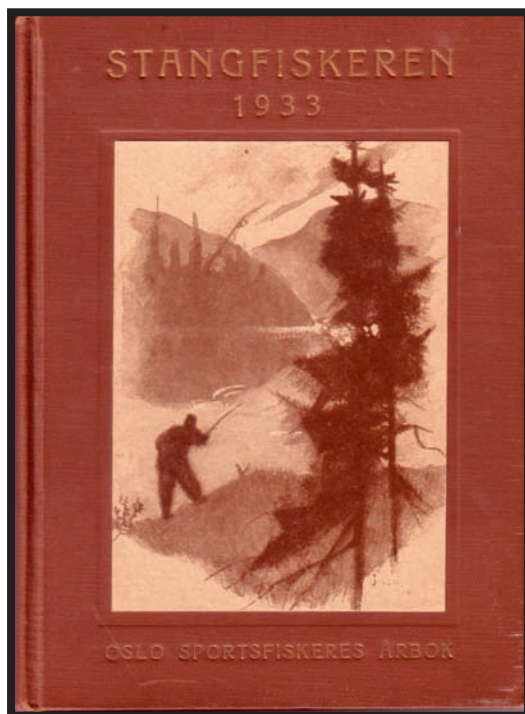

Paul Bukier
**TID SOM SVANDT
I OG II**
1932

Disse to historiesamlingene og *På Asbjørnsens stier* er skrevet av en herre nokså meget vites om. Han levet mellom 1875 og 1957 og kan være tippoldebarnet til slottsforvalter Poul Bukier, som var en flittig gjest hos James Collett på Fladeby mellom 1774–1792, og dermed født i en slekt med lange friluftstradisjoner. Bukier selv var lege og holdt hus på Skullerud gård.

Asbjørnsen må ha vært hans store forbilde og inspirator. Ikke bare diltet han i Asbjørnsens fotspor, han vandret også rundt i byens omegn og i marka og snakket med folk. Samtalepartnerne var gjerne gamle og han fant dem ikke akkurat i kondisjonerte kretser. Ofte var det originaler han oppsøkte. Han skrev i folkeskildringstradisjonen, men i et par divisjoner under sitt forbilde. Hans vandringer fant sted rundt 1920 og han fant veien til Østmarka, Krokskogen, Hadeland og Krøds-herred.

Oslo Sportsfiskere STANGFISKEREN 1933

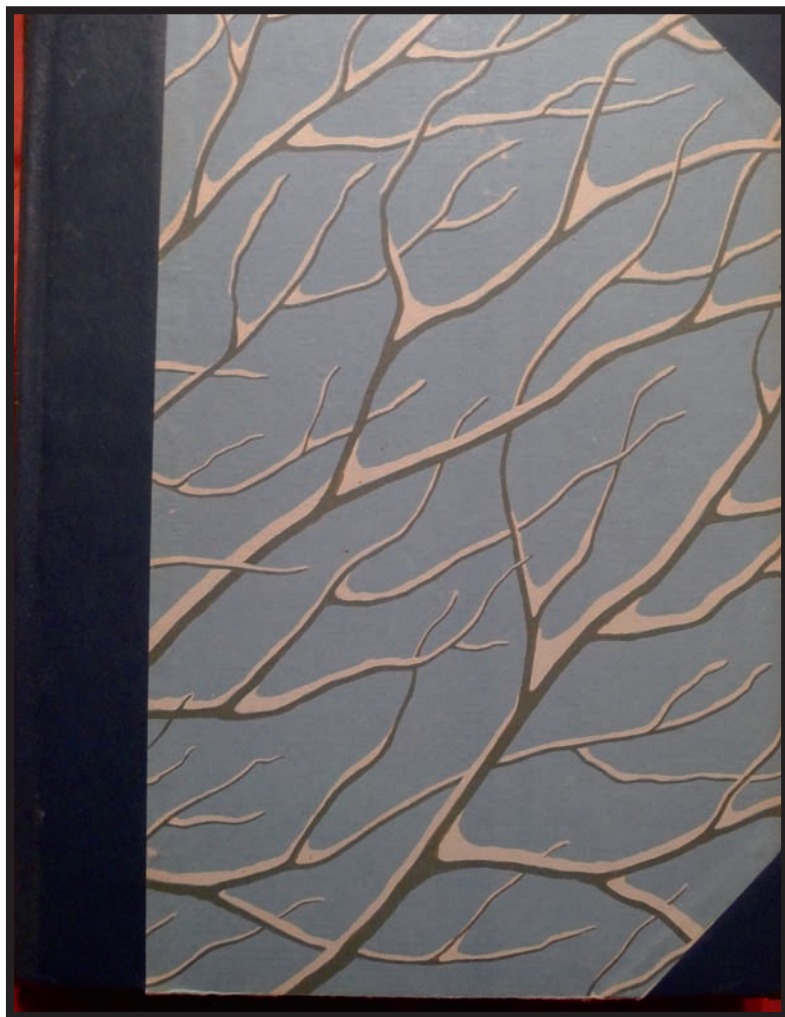

Stangfiskeren, årboken til Oslo Sportsfiskere, kom ut årlig fra 1933 og til slutten av 1960-tallet. Oslo Sportsfiskere ble stiftet i 1932 og har hatt stor innvirkning på fiskeforholdene i marka, særlig gjennom innsatsen for å etablere OFA, Oslomarkas Fiskeadministrasjon. 1933-utgaven innledes med en velsignelse ført i pennen av biskop Johan Lunde, selv en entusiast, som konkludere slik:

Og endelig vil jeg si, at for mig som prest har mitt sportsfiske fået adskillig symbolsk betydning, om jeg enn må bekjenne at det har falt mig lettere å fange ørret enn mennesker.

Sportsfiskerens veier er uransakelige og artikler om marka er i mindretall i årbøkene, så det krever endel blaing å finne frem til godbitene.

Hjalmar T. Larsen
OSLOMARKA I–III
1938|1952

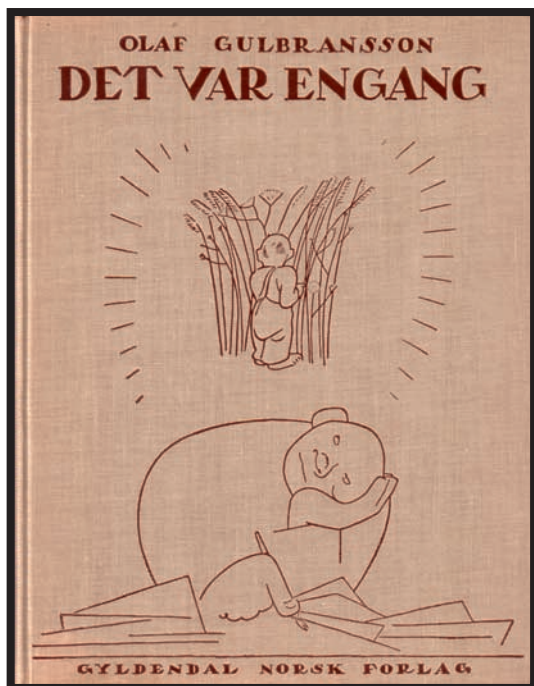
60 år etter at 2. utgaven av dette verket utkom i 3 bind, står det støtt som standardverket om Oslomarka. Initiativtaker til verket var Oslo og omegn Friluftsråd og redaktør og primus motor var Hjalmar T. Larsen. Larsen var direktør for Oslo-badene, sosialdemokrat og iherdig forkjemper for friluftslivet for alle. Verket er naturlig nok preget av sosialdemokratisk ideologi, friluftsansjoner og det organiserte friluftslivet.

Her beskrives virksomheten til Oslo og Omegn Turistforening, skiforeningene og etableringen av de blåmerkede stiene og skiløypene, og selvfølgelig bygging av serverings- og overnattingsstedene fra 1910 og fremover. Omtale får også skihytteforeningene med Ull og Christiania Skiklub i spiss og speiderne med sine hytter og idrettslagenes aktiviteter, og selvfølgelig Oslomarkas Fiskeadministrasjon og deres kulturarbeid i marka. Med friluftsrådet som utgiver er artikler om vernearbeidet og konfliktene knyttet til fremføring av kraftlinjene og etablering av drikkevannsrestriksjoner selvsagt med.

Larsen vier flere sider til sportsklubben Arilds friluftsinisiativer. Arild var en kameratklubb etablert tidlig på 1900-tallet og med færre enn 100 medlemmer. I 1920 startet de en marsjkonkurranse som skulle utløse marsjdilla på 30-tallet som antok parodiske dimensjoner. I 1935 etablert de i samarbeid med *Aftenposten* Turpassturene som også ble en stor suksess, med tusenvis av deltakere på hver tur.

De historiske artiklene av Peder og Einar Blix er klassikere om Nordmarksgodsets historie og om plassenes og setrenes utvikling. L. Andersen Aars' artikkel om Stormarka behandler stoff en ikke lett finner. Aars interesse for Stormarka var knyttet til hans idé om at folk burde gå skauleis til fjells. Artiklene av Reidar Holtvedt og Nils Hauge kan også anbefales.

Oslomarka er en skattkiste av et verk, som behandler alle sider ved marka og friluftslivet, skrevet så folk flest både kan og får lyst til å lese. Terningkast 3 x 6.

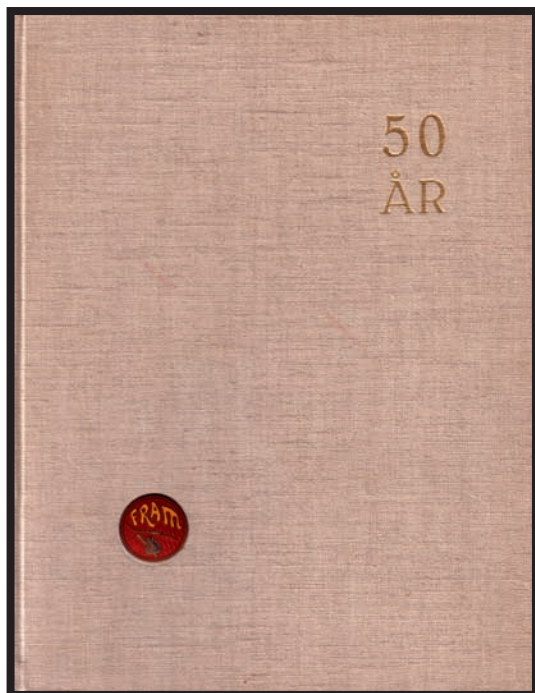
Olaf Gulbransson
DET VAR EN
GANG
1934

Olaf Gulbransson ble født i 1873 og ble etterhvert redaktør i vittighetsbladet *Trangvikposten*. I 1902 ble han kallet til stillingen som redaktør for *Simplisimus*, kanskje den mest fryktede karikaturpublikasjonen i Europa. Gulbransson ble etterhvert en legende og det påstås at han i tiden rundt 1. verdenskrig var den mest kjente nordmann ute i Europa, riktignok nest etter Nansen. Han ble etterhvert gift med Bergljot, datter av Bjørnstjerne Bjørnson.

Gulbransson tilbrakte noen ungdomsår på Liggern gård, og ble i 1894 gift med datteren på gården, den skjønnne Inga. Hans erindringsbok *Det var en gang* inneholder derfor interessante bidrag fra Liggern og deromkring. Boken er håndskrevet og illustrert med Gulbranssons karakteristiske og karikerte pennetegninger. Dette er en absolutt original markaskildring. Den ble utgitt i 1934 og er relativt lett å finne antikvarisk.

Diverse

**SKIKLUBBEN FRAM
1890–1940
1940**

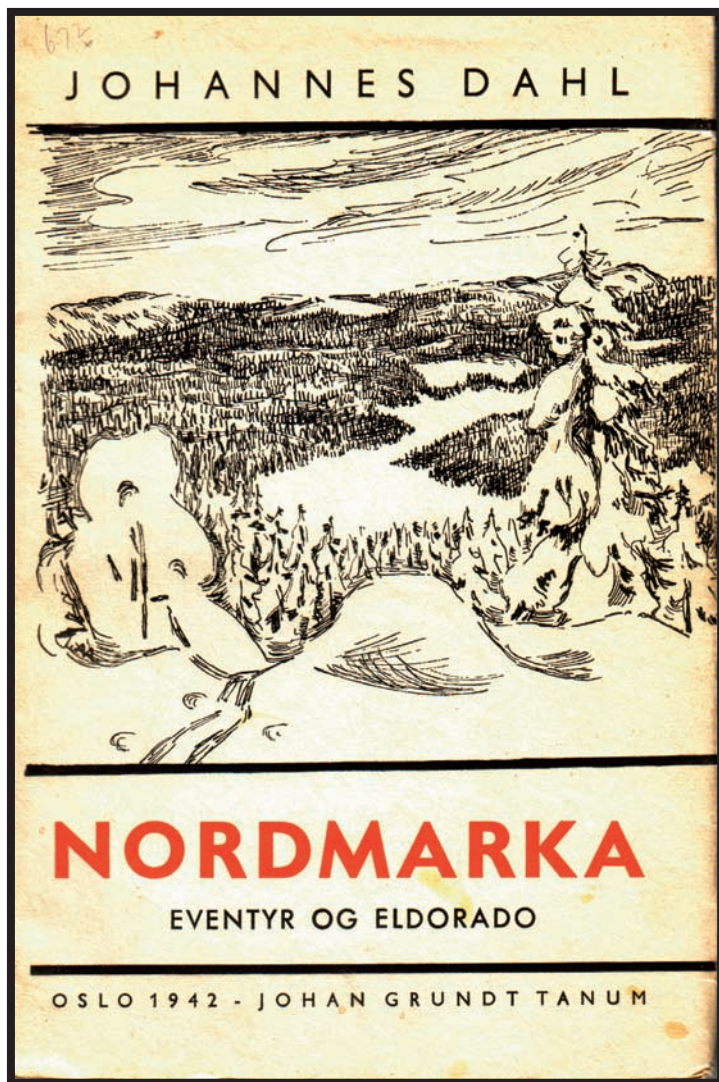
En må disponere minst 500.000 dekar skog, sa formannen i Christiania Skiklub Arne Damm en gang til meg om medlemmene i Skiklubben Fram. Og medlemslisten der er det nærmeste en kommer en norsk adelskalender.

Klubben ble stiftet i 1890 av en gruppe 8–12 år gamle gutter i kretsen rundt familien Fearnley, som da bodde på Framnes ved Skarpsno. 10 år gamle Thomas Fearnley synes å ha vært primus motor i foreningen. Etter å ha holdt hus nordøst i Skjennungen og ved Harestuvannet bygget Fram hytte ved Kjellerputten overfor Svartor. Der holder de fremdeles til.

Gripende er jubileumsbokens skildringer av medlemmenes fra hytte til hytte-tur i marka, i hovedsak i egen skog, og på «hytter» som Thoresplassen, Bogstad, Gjæringen, Raasjøen og Bjerke Bruk.

Klubben har nok spilt en rolle i næringslivet, blant annet i Orkla og treforedlingsindustrien. Noen gunstig innflytelse på demokratiseringsprosessen i Norge kan en neppe hevde at foreningen har hatt.

Johannes Dahl
NORDMARKA
1942

Faren til Johannes Dahl fikk stillingen som forvalter på Hadeland Verk da Johannes ble født i 1872, og faren ble i stillingen i 38 år. Johannes fikk derved barndom, ungdom og meget av sitt voksne liv knyttet til Hakadalen, hvor jernproduksjonen ble nedlagt i 1869, men hvor den gamle verkskulturen var levende frem til begynnelsen av 1900-tallet.

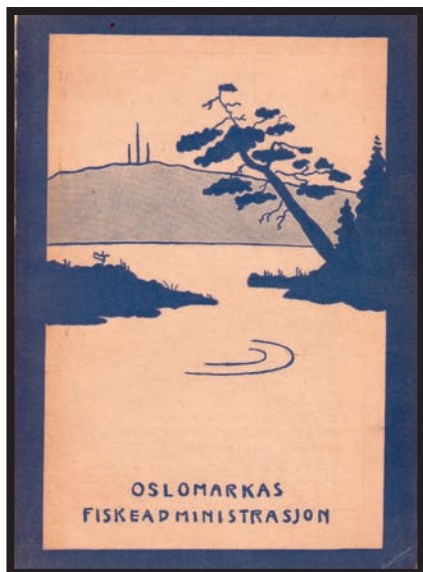
Gjennom faren ble Johannes kjent med de fleste av verkets tilknyttede og andre innpå skogen som arbeidet for verket. Alle samlet seg til den tradisjonelle St. Hans festen på verket. Hakadalen var i hans tid delt langs elven. Vestsiden var «baronland», østsiden hørte til Ås gård hvor familien Young/Fearnley regjerte.

«Markjordbærstedet» til Johannes var Fjellsjøen. Her overtok faren fiskeretten etter utskiftingen mellom Hakadal Almenning og «Baronskogen» i 1878. Året etter bygget faren en fiskerhytte ved utoaset i syden, og dit trakk Johannes tidt og ofte. På hytten ved Fjellsjøen var det først og fremst fiskeaktivitetene som sto i sentrum, men Johannes var en sann naturromantiker og fiskeriene var ikke målet, men et middel for å komme ut i skogsnaturen.

Det viktigste i boken hans er fortellingen om de mange «markalegendene» han kom i kontakt med, som Borger Hakloa, Iver Kjøpstan og Ola Almedalen, eller Ola Banner som han ble kalt.

Selv om Johannes vanket mest i Nordmarka, dro han tidt innover i Romeriksåsen, særlig i Pipervassdraget, som sist på 1800-tallet var lite besøkt.

Kjerringa med staven kommer en ikke utenom i Hakadal. Hun var budeie på Kongsvangskog, som lå ved den eldste Hadelandsveien og var seter før det ble fast bosetting der. Visen om henne handler om en konflikt med eieren av kyrne hun hadde på seteren. Den velkjente folkevisen ble utgitt i Paris i 1891 under navnet «Bondedans fra Bergen Stift».

Oslomarkas Fiskeadministrasjon BERETNING 1943 1944

Oslomarka Fiskeadministrasjon (OFA) representerer en viktig del av markakulturen, nemlig fiskekulturen. OFA som ble stiftet i 1936 inngikk samme år en avtale med Løvenskiold-Vækerø om å disponere fiskeretten i Nordmarka. I 1943 tiltrådte Oslo kommune avtalen, som da ble utvidet til å omfatte Østmarka. Til disse områdene selger OFA fiskekort mot et rimelig vederlag.

OFA driver i tillegg fiskekulturtiltak og oppsyn, slik at fiskereglene overholdes. Kulturtiltakene besto etterhvert mest av kalking og utsetting av småørret. Arbeidet gjøres av OFA-lag som har ansvar for ett eller flere fiskevann.

Årboken kom bare ut i 1944 og 1945, men senere kom bladet OFA-nytt ut flere ganger i året. Både årbøkene og OFA-nytt inneholder mye stoff med interesse utenfor den garvede flokk av petri brødre.

Den iherdige friluftselseren Knut Rom var i mange år generalsekretær og krumtapp i OFA. I startårene var Reinholdt Isaksen og Ferdinand Aars de mest aktive.

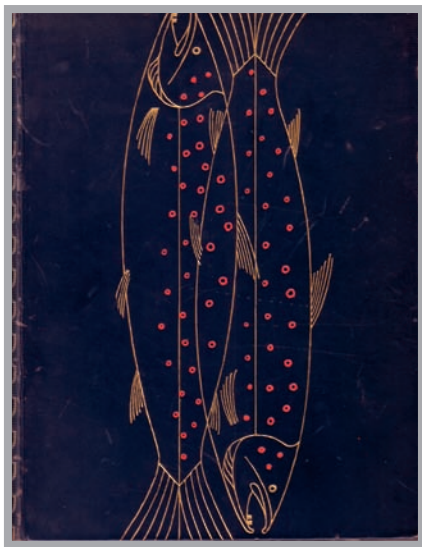
Bonus i 1943-boken er beretningen til Albert Gregersen da han 9 år gammel, med sin far, oppsøkte Katnoselven i 1849.

Diverse

ØRRETKLUBBEN

1924–1944

1944

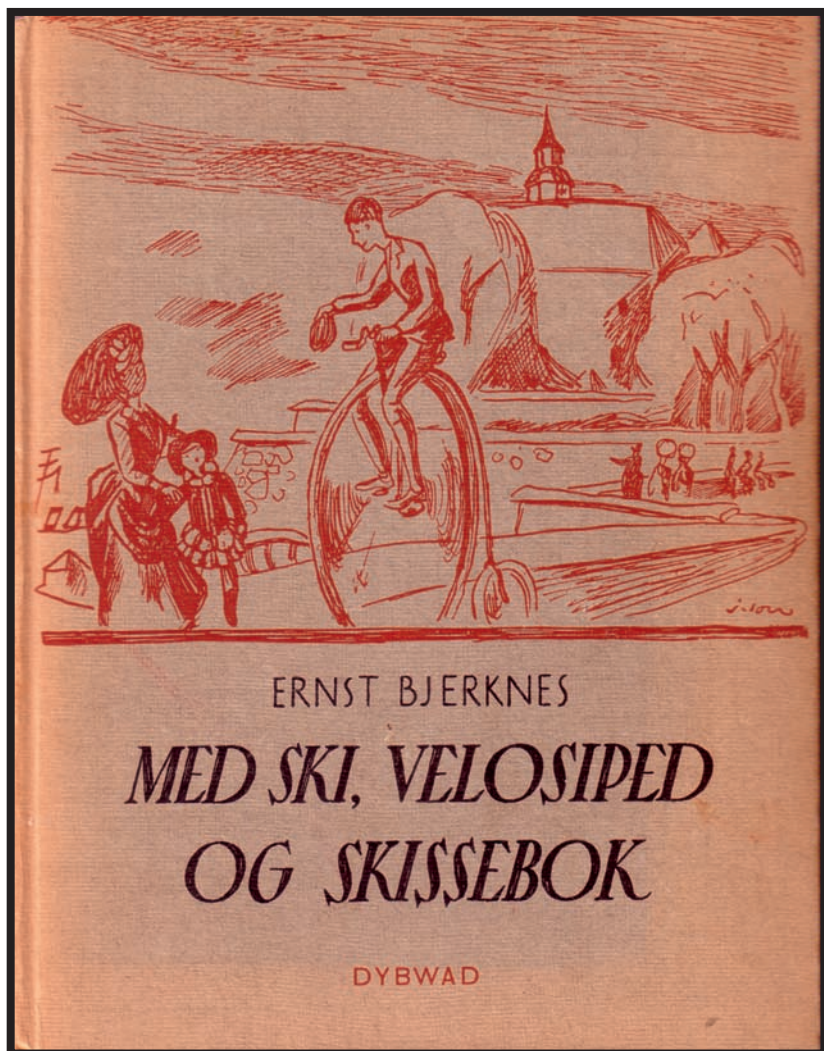
Ørretklubben 1924–1944 er beretningen om en myteomspunnet, tilbaketrukket gruppe hvis retningslinjer fastslo at klubben skulle virke i det stille. Klubbens medlemsliste viser et skjønnsomt utvalg navn fra den kondisjonerte klasse og omfatter mellom 25 og 35 herrer, alle med fluestangen som det viktigste holdepunkt i livet.

Klubben leiet fiskerett i Heggelivassdraget, og holdt til der og i småvannene i nærheten. En klubbhytte ble satt opp ved Heggelia. Det var en primitiv hytte som viser at de høye herrer i klubben ikke unnslo seg å ta til takke med ytterst tarvelige losjier.

Til tross for tilbaketrukket stil, kom klubben til å få stor betydning for sportsfiskets utbredelse og almenhetens adgang til fiske. De var sentrale da Oslo Sportsfiskere ble stiftet i 1932 og da Oslomarka Fiskeadministrasjon ble etablert i 1936. Da Norges Jeger- og Fiskerforbund tidlig på 1930-tallet gikk inn for sommerfredning på Hardangervidda, gikk Ørretklubbens medlemmer i allianse med Arbeidernes Jeger- og Fiskeforening for å forsvare almenhetens mulighet til sportsfiske. Dette til tross for at klubbmedlemmene sosialt tilhørte de eiendomsbesittende lag av samfunnet. Ørretklubben etablerte to viktige organisasjoner, men bevarte kameratklubben inntakt, i likhet med Christiania Skiklub som sto bak etableringen av Skiforeningen som igjen tok initiativ til stiftelsen av Norges Skiforbund.

Ernst Bjercknes

MED SKI, VELOSIPED OG SKISSEBLOKK
1944

ERNST BJERCKNES

MED SKI, VELOSIPED
OG SKISSEBOK

DYBWAD

Ernst Bjerknes, født i 1865, var bror av Vilhelm, meterologen som etablerte Bergensskolen og plasserte Norge i fronten av meterologifaget. Ernst var ingeniør og ledet blant annet Dovrebanens fremføring i nedre Gudbrandsdal. Hans erindringsbok fra 1944 omfatter fire høydepunkter:

Halve boken består av en presis beskrivelse av friluftslivets utvikling i Christiania fra 1875 og fremover mot århundreskiftet. Han forteller hvordan friluftsentusiaster år for år utvidet sitt territorium fra Iversløyken og innover mot Fyllingen og Bjørnholt.

De presise og karakteristiske tegningene til Bjerknes representerer bokens annet høydepunkt. De viser en rekke markaplasser slik de så ut i 1880-årene.

Absolutt fornøyet er hans skildring fra det første 5-milsløpet i 1888. Løypen gikk i to runder fra Majorstuen med vendemål på Tangen nord i Bogstadvannet. En bølge med isvann var tilbudet på drikkestasjonene der. Bjerknes ble nummer 4 av 15 deltakere, bak legender som M. Hemmestveit og Nils Kamphaug.

Sist, men ikke minst, bak i boken er det en kopi av verdens først skikart som Bjerknes publiserte i 1890. Kartet omfatter bare terrenget fra Sørkedalen og Maridalen til innenfor Fyllingen, men dette var den gang det Nordmarka som skiløperne brukte. Et innrammet eksemplar av originalutgaven av dette kartet i peisestuen var et must for ekte nikkersborgere.

O. Chr. Bjørnstad
KJERRATEN I ÅSA
1944

O. Chr. Bjørnstad ble født på Ringerike i 1862, og ble i voksen alder knyttet til Norges Geografiske Oppmåling og fartet land og strand rundt. Boken om Kjerraten ble utgitt i 1944, to år etter hans død.

Kjerraten ble i samtiden ansett som et dristig industrielt prosjekt, selv i europeisk sammenheng. Bakgrunnen var at Peder Anker rundt 1800 kjøpte opp skog i Land og Valdres da Nordmarka var uthugget. Tømret fra de nye skogene måtte fraktes fra Åsa i Steinsfjorden og 400 meter opp i Storflåtan, for å fløtes ned Sørkedalsvassdraget. En bygget da en transportbane bestående av 12 vasshjul som dro hver sin kjettingsløyfe. Stokkene ble hektet fra kjettingsløyfe til kjettingsløyfe. Elven fra Damtjern drev 11 av vasshjulene. «Tolveren» i Vassendvika i Storflåtan, som ble drevet av Vikseterbekken med tilleggsvann fra Vambutjern, funket ikke, så det ble bygget en hestejernbane fra Damtjern til Storflåtan. Anlegget var i drift fra 1806–1846. I dag finnes et museum i Åsa. Restene av Kjerraten er «gravet frem», og en av kjerratene rekonstruert. Det går en fin sti langs anlegget fra Åsa via Storflåtan og Vambutjern til Jonsetangen ved Øyangen.

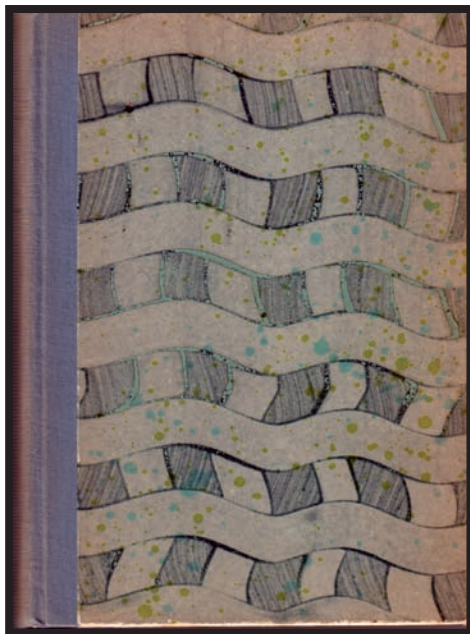
Reidar Holtvedt
**FRA DEN GANG DET
VAR BJØNN**
1945

Fra den gang det var bjønn er en bok som ble til som følge av at Reidar Holtvedt vandret gårdimellom i Sørkedalen og samlet stoff til to andre prosjekter. Boken er full av historier fra folk som hadde egne minner tilbake til 1860-årene. Slik gir boken en tydelig oversikt over livet i Sørkedalen i siste halvdel av 1800-tallet og frem til siste verdenskrig.

Høydepunktet er skildringen av den siste bjørnejakten i Nordmarka i de første dagene av februar 1882. Det ble skogvokter Paul Kjelsås som felte bjørnen i lia syd for Svarten, etter at flere tømmerhuggere hadde fulgt sporene. Bjørnekraniet henger fortsatt på veggen i vindfanget på Kjelsås gård. I alle fall hang det der i 1995.

Fløtingen i Heggelivassdraget er også viet stor plass. Dette var vårens voldsomste eventyr i Sørkedalen. Heggelielva er full av fossefall og trange gjel. Peder Grøttumsbråten var den ubestridte leder av dette årlige risikoprojektet i mange år.

Gunnar Raabe
NORDMARKA OG
KROKSKOGEN
1947

Gunnar Raabe var en iherdig travers og har bidratt med tekster om marka i flere sammenhenger. Han var annengenerasjons markaentusiast. Hans far Jens Raabe var med blant pionerene i de siste tiår av 1800-tallet.

Raabes bok er den første som omhandler en, eller som her to, av markene og gir en samlet fremstilling av kultur, natur og friluftsliv i området. Boken hans inneholder ikke mye nytt, og bidrar ikke med nye perspektiver, men den gir en fin gjennomgang av alt om Nordmarka og Krokskogen. Han tar oss med innom de aller fleste plassene og setrene i området, og vi blir presentert for en mengde av de menneskene som befolket disse områdene for omlag 100 år siden.

Billedmaterialet er omfattende og av stor interesse, særlig i dag, fordi de dokumenterer endringene i landskapet og på bygningene som har skjedd siden første del av forrige århundre. Boka er relativt lett å få tak i i antikvariatene.

Knut Rom (red.)
PÅ SKI I OSLOMARKA
1949

Dette 112 siders heftet ble utgitt av Foreningen til Ski-Idrettens Fremme i 1949. Det var Knut Rom som på oppdrag fra foreningen utarbeidet boken. Rom var sekretær i Oslomarkas Fiskeadministrasjon, men opptatt av allhånde friluftsliv.

Kjernen i heftet er løypekart for alle markene, et kart som i dag har mest historisk interesse. Kartene viser imidlertid at de aller fleste hovedløypene har ligget fast i de siste 70 år, med unntak av de endringer maskinell preparering har medført.

Maskinene har medført omlegging bort fra myr og vann og til fastmark og vei. Dette har gjort løypene mindre spennende og delvis mer masete, og ledet skiløperne bort fra mange av de mest fascinerende lokaliteter i marka.

Listen over serverings- og overnattingssteder er vemodig lesing. Av nær 100 steder er det 20 som fortsatt er i drift. Endel steder er kommet til, men vi har mistet meget.

Yngvar Hauge
BOGSTAD I OG II
1955

Yngvar Hagues to binds historie om Bogstad er den mest omfattende om Sørkedalgodsets, og senere Nordmarksgodsets, etablering og utvikling. Dette er et grunnleggende verk for å forstå hvordan marka ble omskapt til et kulturlandskap fra 1649 og fremover. I glimt forteller Hauge også om relasjonene mellom folket på Bogstad og folk i Sørkedalen, og hvordan Morten Leuch d.y. fisket og jaktet med brukerne i dalen og ikke med sine skogeierkollegaer.

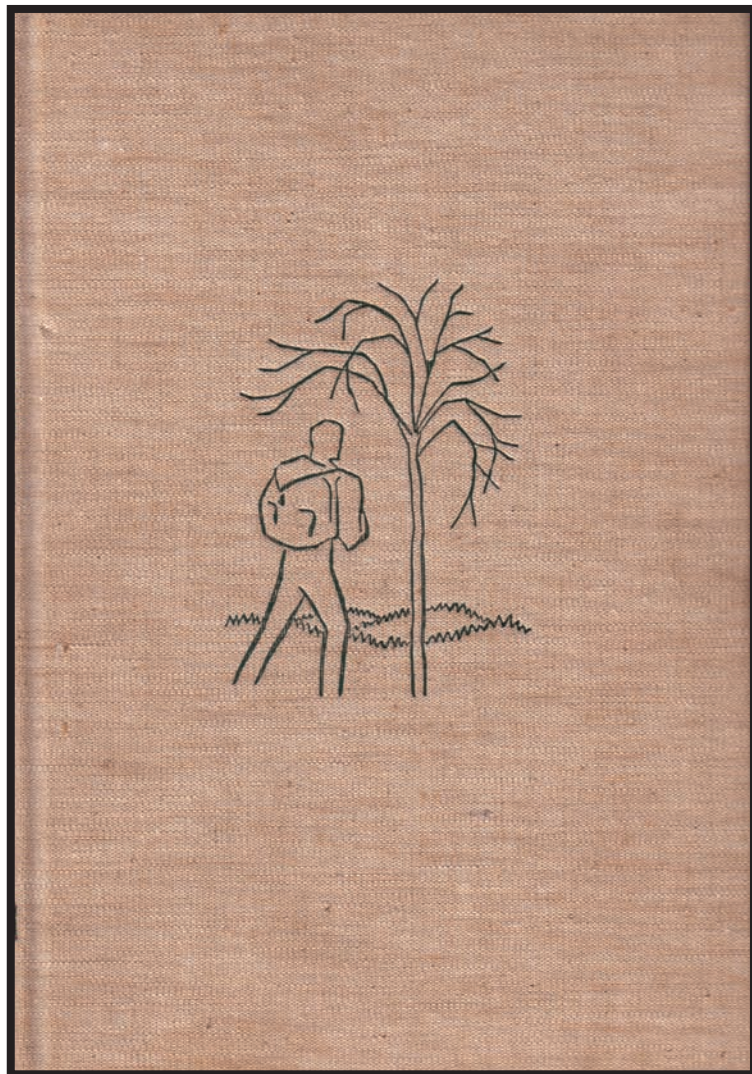
Med datidens driftsmetoder i trelastnæringen var forholdene i Nordmarka nær ideelle, og i 1814 var de verdier som godset hadde skapt gjennom 150 år av avgjørende betydning for å gjennomføre riksforsamlingen på Eidsvoll, hvor Peder Ankers fetter Carsten Anker var vert. Meget av forarbeidet ble gjort på Bogstad med møter og samtaler.

Til tross for rikdom var folket på Bogstad ikke oppblåst. Besøkende notabiliteter fra hele verden ble rystet når det på spørsmål om hvem den vakre serveringsdamen var, hviskende ble meddelt at det var husets frue og landets førstedame, og at hun dessuten hadde tilberedt maten og dyrket frem mesteparten av ingediensene i egen have.

H.O. Christophersen

**PÅ GAMLE VEIER OG NYE STIER I OSLO-
MARKA**

1956

Halvdan Olaus Christophersen levet mellom 1902 og 1980 og var idé-historiker med verk om Lock og Sundt på CVen, og hadde i tillegg en glødende interesse for gamle ferdselsveier og allhånde kulturminner. Han var hjemmefrontens økonomisjef under andre verdenskrig og var sentral i etableringen av Verdens Gang i 1945. Mellom 1952 og 1956 var han formann i VGs styre.

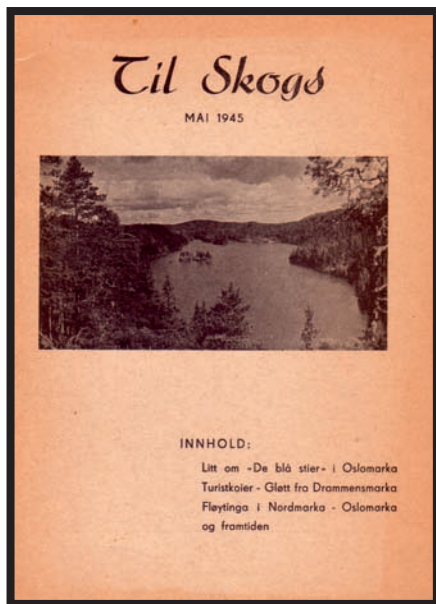
I likhet med Asbjørnsen vandret HO, som han kalles, vei- og stilangs i utmarka for å kartlegge kulturminner. HOs mantra var at det interessante skapes i møtet mellom natur og kultur.

I tillegg til *På gamle veier og nye stier i Oslomarka* har HO bidratt med seks–syv bøker om marka som alle er meget leseverdige.

Men det er *På gamle veier og nye stier i Oslomarka* som er indrefiletten i markalitteraturen. Her angir HO rapport fra sine vandringer i Oslomarka på 40- og 50-tallet. HO konsentrerer seg her om de viktigste gjennomgangsveiene i Nordmarka, på Krokskogen og i Lillomarka:

- Gamle Ringeriksvei fra Lommedalen til Sundvollen
- Kløvstien fra Lyse i Sørkedalen til Åsa
- Nordmarksveien fra Hammern i Maridalen til Hadeland
- Bispeveien fra Årvoll til Hadeland over Kongsvangskog
- Bergensveien fra Grorud til Skytta i Nittedal
- Ankerveien fra Bærumsverk til Hammern

I tillegg tar han oss med på de gamle seterveiene og stiene mellom markas mange plasser og på de gamle gruveveiene. Overalt øser han over oss sine abnorme kulturkunnskaper. Skal du lese kun én bok om marka, er det ingen vei utenom *På gamle veier og nye stier i Oslomarka*. Det er ingen over og ingen ved siden.

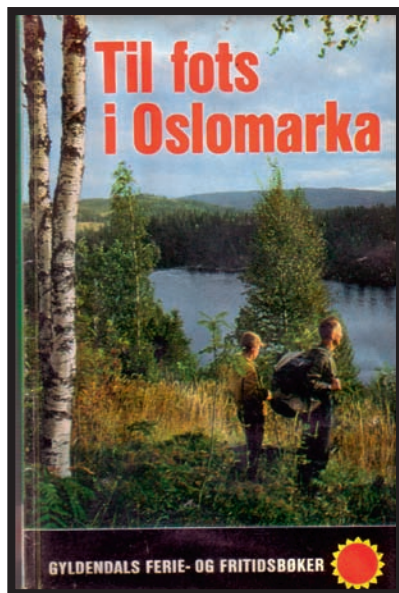

Oslo og Omegn Turistforening **TIL SKOGS** 1960

Til skogs var Oslo og Omegn Turistforenings medlemsblad fra 1960 til det ble nedlagt i 2002, som konsekvens av nyordningen av DnT. Den avbildede pamflett fra mai 1945 er et tidlig signal om det som skulle komme.

OOT ble stiftet i 1936 for å ta ansvaret for sommerfriluftslivet i Oslomarka. Merking og rydding av stier var en av hovedoppgavene de tok fatt på med iherdig dugnadsinnsats. Etterhvert etablerte foreningen et omfattende nett av markahytter, og driver i dag Kopperhaughytta med servering og overnatting. De startet også opp fellesturvirksomhet i marka. *Til skogs* var gjennom 40 år et kjærkomment påfyll av nytt for en stor gruppe markaentusiaster. Her fant de nytt om stinettet og om hyttene, og kulturnytt fra alle deler av marka, formidlet av en gruppe markaentusiaster proppfulle av lokalkunnskap.

Oslo og Omegn
Turistforening
TIL FOTS I OSLOMARKA
1964

Mange skribenter har bidratt til denne boken utgitt i 1964 og redigert av Oslo og Omegn Turistforening. Bokens kjerne er rutebeskrivelser og stikart for de markene som utgjør Oslomarka, og i tillegg Drammensmarka og Stormarka. Endel nye stier er kommet til, men systemet endrer seg av naturlige grunner mindre raskt enn skiløypene. Derfor er rutebeskrivelsene fortsatt nyttige.

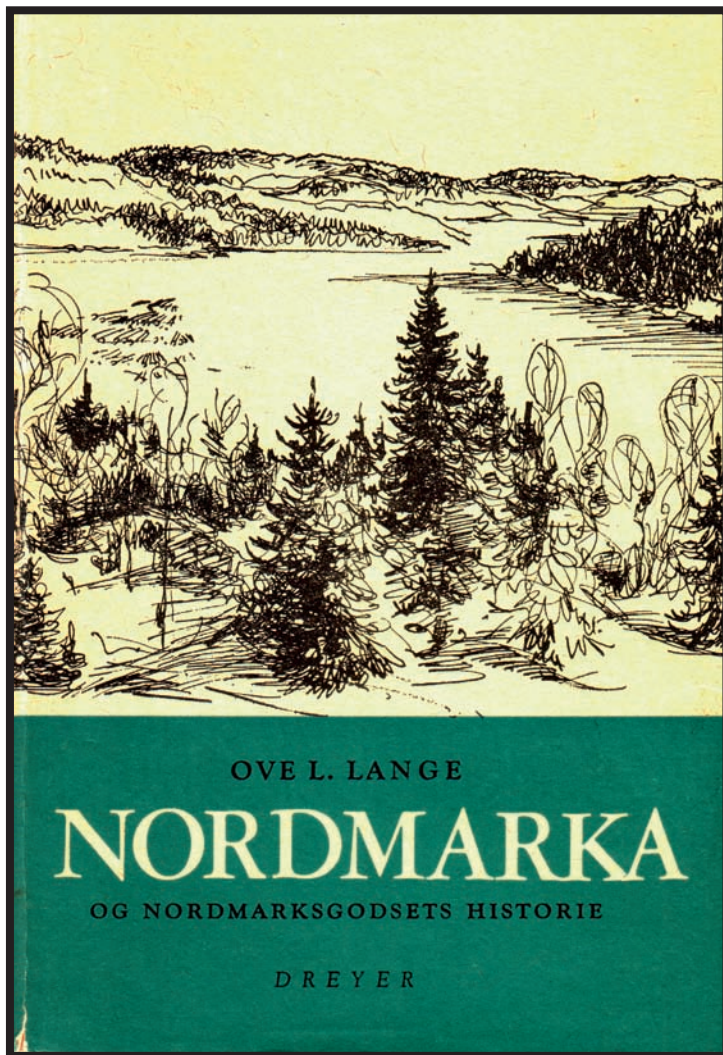
H.O. Christophersen bidrar med en 30-siders rundtur med kulturelle smakebiter fra alle kanter av marka. En smule tabloid blir det, men HO holder stilen selv om han burde blitt tildelt mere plass. Av de generelle artiklene bak i boken er det den om stedsnavnfortolkning som gjør seg best. Flere av de andre artiklene skjemmes av mangel på illustrasjoner.

Trist kan det nå være å ferdes på mange av de blå stiene. Vandrerne blir færre og stiene mindre tydelige. Dette er far opparbeidet gjennom mange århundrer som «riksveier» ut fra hovedstaden, og som kommunikasjonssystem mellom setrene og plassene inne på skogen. Det dreier seg om truede kulturminner av høy verdi.

Ove L. Lange

**NORDMARKA OG NORDMARKSGODSETS
HISTORIE**

1966

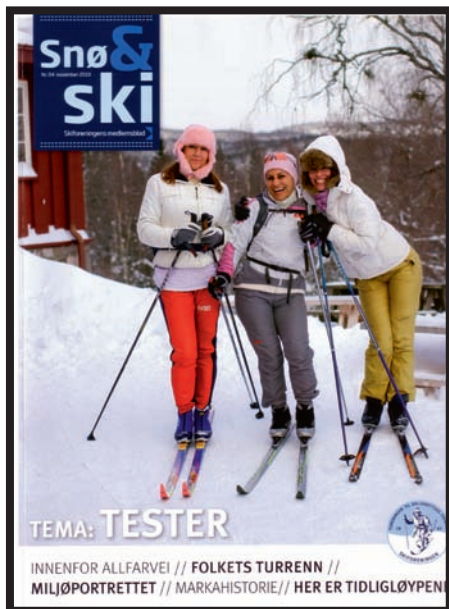

Ove L. Lange var skogsjef i Nordmarkens gods fra 1915 til 1953. Som undertittelen *Nordmarksgodsets historie* antyder, gir Lange en kortfattet redegjørelse for godsets historie fra middelalderen frem til 1950-årene. Langes oversikt er egnet for lesere som har behov for en rask innføring eller en ditto repetisjon.

Hovedinnholdet i boken utgjøres av en grundig og interessant beskrivelse av skogsdriften i godset i første halvdel av 1900-tallet. Stoffet er interessant i seg selv, men blir ekstra givende fordi skogsdriften i marka i 1950 i store trekk var den samme som den hadde vært siden 1650. Huggernes redskaper var sag, øks og barkespade, og i hovedsak foregikk transporten med hestedrift og fløting selv om biltransport og traktor ble tatt i bruk mellom 1920 og 1930. Fra 1950 frem til århundreskiftet fant det sted en revolusjon i skogsdriften som gjorde det mulig for fire maskinførere å gjøre det samme som i 1950 krevet 400 skogsarbeidere.

Lange boltrer seg i forstfaglig stoff med vekstbetingelser, bonitet og bestand- og avvirkningsoversikter. I tillegg gjør han rede for skogsarbeiderens daglige arbeidsforhold, om lønnsforhold og om skogsarbeidernes organisering, som kom på 30-tallet. Boken inneholder et vell av historier om skogsdriftrelaterte fenomener som tømmerrennen fra Heggelivann over Otertjern og tømmerheisen fra Heikampen ned til Langlielven. Utviklingen av skogshusværene fra jordgammer og gapahuker til laftehytter med stall hører selvsagt med.

Lange var ingen samfunnsstormer, noe dette avsluttende referat indikerer: «Da gråstensmurer Martin Bjelkerud i 1936 skulle slutte i jobben, spurte han om å få kjøpt plassen Bjelkerud, noe han fikk. Carl O. Løvenskiold bemerket da: 'Det er ganske rart, Lange, min bestefar kjøpte den siste gård i Sørkedalen og jeg selger den første.'»

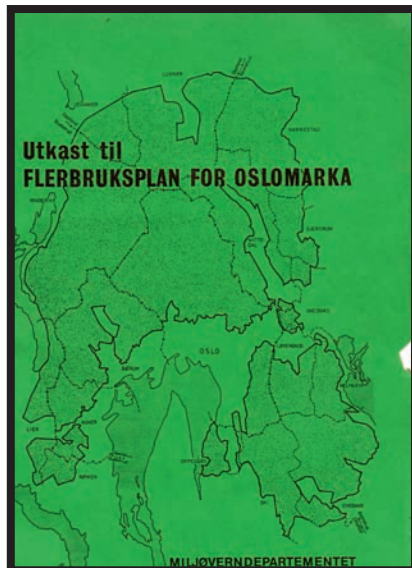

Foreningen til Ski-Idrettens Fremme SNØ & SKI 1971

Skiforeningens medlemsblad begynte å komme ut i 1971 som følge av en debatt om årbokens fremtid. Resultatet ble medlemsblad med årbo-ken som årets siste utgave av «bladet».

Som følge av Skiforeningens årstidsimperialisme har medlemsbladet, hjulpet av ekspanderende sykkelinteresse, tråkket seg frem til en tetposisjon blant de periodiske markapublikasjonene. I alle fall hvis en legger kvantitative mål til grunn, men *Snø & Ski* har etterhvert trukket til seg mange av de mest interessante markaskribentene og er interessant lesestoff for den harde kjerne av markabrukere, uansett hvilke årstid og fremkomstmiddel de foretrekker.

Miljøverndepartementet FLERBRUKSPLAN FOR OSLOMARKA 1976

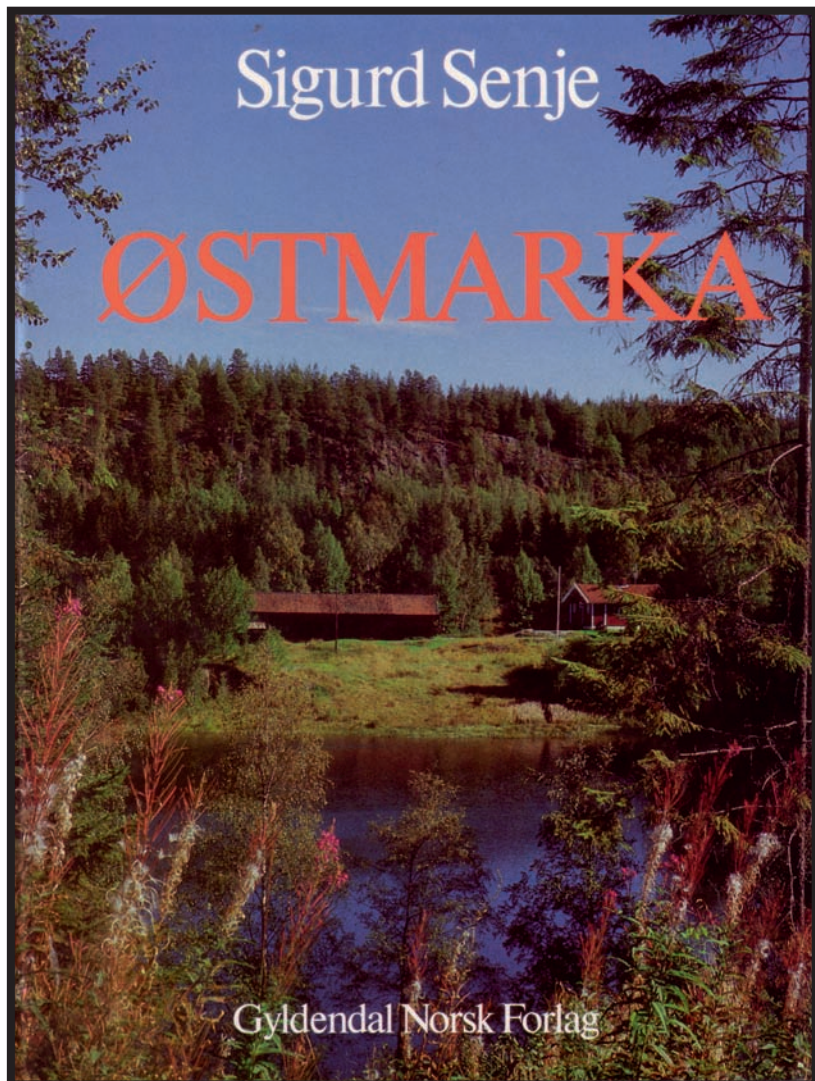

Dette er en gullgrube for alle markaentusiaster, vidunderlig fri for departementalt nypreik. Sjelden kan en gi et offentlig dokument en bruker-anbefaling, men her er det på sin plass.

Utredningsarbeidet ble startet opp i 1971, antagelig ikke uten sammenheng med aksjonene på Spålsveien og Trehørningsveien. Resultatet er 130 tettpakkede sider med grunndata om marka. Primat gis friluftslivet med oversikt over antall markabrukere og andel som hengir seg til fot- og skitur, jakt, fiske, hundekjøring og mye annet. Skogbruk er selvsagt viet stor plass, med tabeller som viser produktivitet, fordeling på hogst-plasser og meget annet.

Selv om kulturminnene er viet rimelig plass, handler dette dokumentet først og fremst om naturvern, men peker fremover mot forståelsen av marka som verdens største friluftsmuseum. Forslaget til markalov, først lansert i 1974, er gjengitt i dokumentet. Det går en fast linje fra dette utredningsarbeidet til markaloven som ble vedtatt i 2009. Selv om Erik Sture Larre er lovens far, kan det minnes om at det var KrFs Kåre Kristiansen som utløste lanseringen av loven i sin tid.

Sigurd Senje
ØSTMARKA
1974

Sigurd Senje (1919–1993) var lektor og forfatter med flere sentrale markabøker på samvittigheten, som *Akerselva*, *Naturens nectar – Lysakerelven* og *Vi i Østensjøbyen*.

Hans bok om Østmarka fra 1974 peker ut tre sentrale kulturhistoriske tyngdepunkter: Sarabråten, Saggrenda og Losby Brug. Sarabråten var en liten plass ved nordenden av Nøklevann da Thomas J. Heftye bygget sitt landsted der i 1856 og gjorde det til markas første utfartssted. Veien med «korketrekkeren», det kunstige fossefallet og den fottråkkede hjulbåten på Nøklevannet gjorde stedet til en attraksjon, og «storfolk» fra hele Europa strømmet til Sarabråten.

I Saggrenda var det mest småkårsfolk. 101 mennesker bodde det der ved elven mellom Rausjø og Børtervann, en elv som drev flere sagbruk. Grenda hadde egen skole hvor barna fra nærliggende plasser som Vangen, Myrseter og Bøvelstad også gikk.

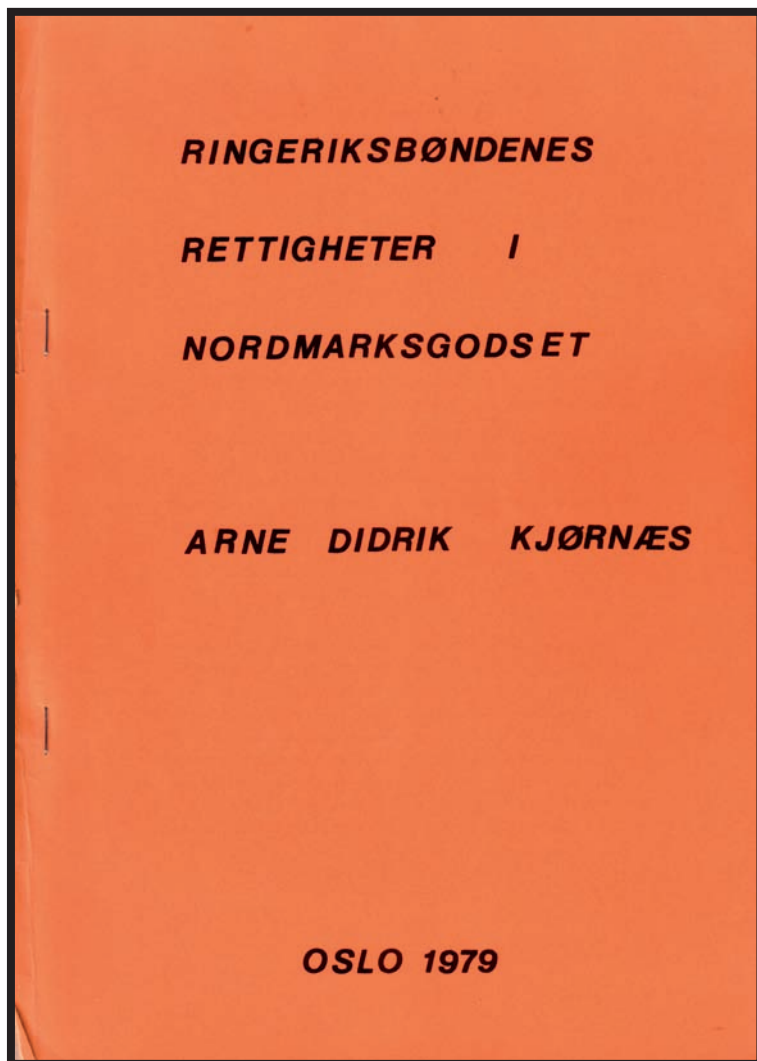
Senje beskriver også utførlig Losby Brug og Losbyvassdraget, hvor «middelalderen» holdt stand inntil enkefru Boeck, som drev Losby alene i 22 år, døde i 1959.

Strukturen i Senjes bok er et forbilde for de som vil skrive om marka-områder. Han konsentrerte stoffet om de viktige kulturminnene og knyttet kultur og natur sømløst sammen. Det er annenutgaven fra 1987 som er avbildet.

Arne Didrik Kjørnæs

**RINGERIKSBØNDENES RETTIGHETER I
NORDMARKSGODSET**

1979

Avhandlingen *Ringeriksbøndenes rettigheter i Nordmarksgodset* som Kjørnæs offentliggjorde i 1979 kan leses som en kommentar til professor Carl August Fleischers bok *Makt og rett* fra 1972. Fleischer hevdet i sin bok at Løvenskiold-Vækerøs eiendomsrett til Sørkedalsgodset var ervervet på tvilsomt vis.

Både faren og bestefaren til Kjørnæs hadde vært prosessfullmektige for ringeriksbøndene ved Langli- og Heggeliskjønnene, og han hadde tilgang til et stort privatarkiv om rettighetsforholdene på Krokskogen.

Avhandlingen gir en interessant oversikt over almeningsrettens forskjellige bruksrettigheter som seterretten, beiterretten, fiskeretten, rett til bygningstømmer og ved osv. Videre gir den innsikt i forholdet mellom den private eiendomsrett og almeningsrettighetene. De tre hovedpunktene hos Kjørnæs er Stuvdalsforliket i 1759, skjøtene til Heggelia, Langlia, Storflåtan og Stuvdal og høyesterettsdommen om Timannstykket fra 1771.

Fleischer hevdet at skjøtene på Flåtan og Langlia ikke omfattet skogsområdene rundt gårdene, men Kjørnæs påpeker at Flåtanskjøtet konkret angir et stort skogområde rundt gårdene og at rydningsmenn som fikk feste bruk i utmarken vanligvis fikk tildelt store områder.

Hans siste poeng er overbevisende dokumentert i Høyfjellskommisjonens rapport. Om eiendommene Berunuten og Sterredalen ved Songa på Hardangervidda uttalte Høyfjellskommisjonen at «det området som påstås å høre til Berunuten ikke omfatter mer og annet enn det er naturlig å regne med til en fjellgård på disse kanter (ca. 200 km²).»

Fleischers påstand om at bøndene var prisgitt de danske embetsmennenes lovløse fremferd blir satt i relieff av saken om Timannstykket. Timannstykket er Nordmarkas indrefilet, området vest for Djupålen i Spålen. Da Ancher & Hjorth kjøpte Spålen skog tidlig på 1700-tallet hevdet bøndene i Haugsbygd at Timannstykket var deres almenning. I 1761 saksøkte Ancher & Hjorth bøndene og i 1771 faller endelig dom. Bøndene ble tilkjent området som almenning, men i 1785 selger ti av gårdbrukerne i Haugsbygd Timannstykket, av gode grunner, til Ancher & Hjorth, derav navnet Timannstykket.

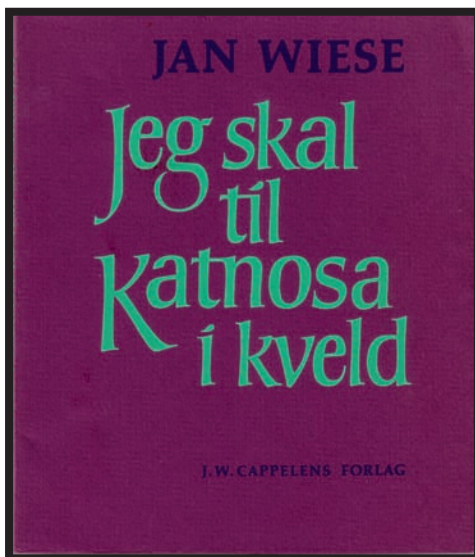
Einar Skage
Andersen (red.)
**STUDENTENES
FRILUFTSSENTRUM
I NORDMARKA
1929–1979
1979**

Boken om Studenterhyttens første 50 år, som kom ut i 1979, er beretningen om en skihytte i marka som er annerledes og som er en kontrast til hyttene på Frøensvollen og ved Kjellertjernet. Hytten på Kjellerberget ble reist i 1929 på tuftene av seteren til Blindern gård. Det var studenter knyttet til Studentenes Idrettslag som fikk hytten reist på dugnad, finansiert av blant andre Sam Eyde, Universitetet i Oslo og danske studenter.

Studenterhyttens «finest hours» skulle paradoksalt inntreffe rundt årskiftet 1940/41 da hytten ble åsted for etablering av det som senere skulle bli hjemmefronten. Hyttesjefen Gunnar Sønsteby og sportssjef Knut Møyen gikk i januar 1941 under jorden og satte i gang organisering av motstandsarbeidet. Senere på våren anekterte NS hytten.

At motstandskampen begynte å ulme akkurat i studentidrettsmiljøet er ikke overraskende. I tillegg til lærerne var det studenter, og underlig nok idrettsfolk, som først vendte seg mot okkupantene.

Jan Wiese
JEG SKAL TIL
KATNOSA
I KVELD
1979

Denne lille boken, utgitt som forlaget Cappelen's julebok i 1979, har til tross for tittelen ingen selvsagt plass i markakanonen, og bare halvparten av de 60 sidene handler om marka: Historien med tittelen «Budbringeren». Det som kvalifiserer den som markalitteratur, er at denne kan leses som en parafrase over Asbjørnsens *En sommernatt på Krokskogen*. I tillegg er den lille teksten en av de sterkeste stykker skjønnlitteratur som har kommet ut i Norge etter krigen.

Historien handler om en «Vinternatt i Nordmarka». På vei fra Stryken til Østbråten kommer forfatteren på villstrå, og mens han virrer rundt i området syd for Gjæringen passerer historier fra hans liv i revy, alle knyttet til budbringerens vanskelige oppgave. Ikke lett å lese denne teksten uten å bli litt fuktig i øyekroken. Jan Wieses tekst ble i 1998 utgitt som ordinær bok etter at han hadde hatt stor suksess med boken *Mannen som kledde seg naken for sin elskede*.

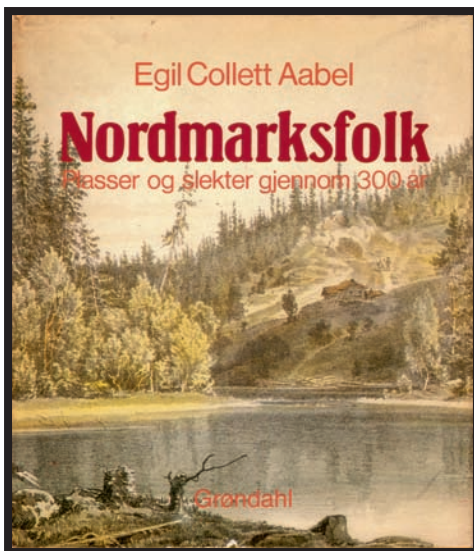
Eivind Heide
**LILLOMARKA
GJENNOM
TIDENE**
1981

Lillomarka gjennom tidene er ført i pennen av lektor og entusiast Eivind Heide og er den mest omfattende fremstilling av Lillomarka.

Lillomarka er i hovedsak avgrenset av Nittedalscalderaen og har en særegen geologi som preger den. Det Gotthalfske kobberverk, øksefabrikken ved Kapteinsputten og minivulkanen Grefsenkollen er eksempler på geologiske severdigheter. Boken vier meget plass til de tre boplassene Lilloseter, Sørskogen og Sinober, som alle fortsatt er serveringssteder. Særlig Sørskogen kan skilte med autentisk miljø.

Friluft- og hyttelivet kom tidlig i gang i Lillomarka. Aftenpostens grunnlegger, Amandus Schibsted, bygget «Trollvannstua» i 1890. Samtidig satte grosserer Christensen opp «Vennervannsslottet», som brant ned i 1953. Nydalen skiklubb bygget ved Sinober i 1902 en hytte som genererte mye idrettsaktivitet. Først ute var J.H. Borrebækk som bygget «Jegersly» i nordenden av Aurvannet i 1879. Det er flere hytter i Lillomarka enn i de andre markene. Lillomarka kunne like gjerne hett Hyttemarka.

Egil Collett Aabel
NORDMARKSFOLK
Plasser og slekter
GJENNOM 300 ÅR
1985

Egil Collett Aabel kom fra en kjent skuespillerfamilie og virket store deler av livet som forstmann i Løvenskiold-skogene. Allerede som gutt begynte han tidlig på 1900-tallet å ferdes i Nordmarka, og disponerte en primitiv hytte ved Butleren.

Boken omtaler 47 plasser i Nordmarka, de fleste er Løvenskiold-plasser, noen har andre eiere og dessuten er de viktigste seterne tatt med. Gjennomgangen av plasshistoriene er grundige, men Aabel synes å undervurdere de finske innvandrernes betydning for oppbyggingen av Nordmarksgodset. De kom «just in time» i siste halvdel av 1600-tallet, og var fullbefarne tømmerhoggere, lutret gjennom mange hundreår med svedjebruk. I sammenligning var karene fra Hadeland og Ringerike nybegynnere i skogen.

Beretningen fra plassen Almdalen omfatter datteren på plassen, Berthe, som ble tjenestejente på Fossestua. Hun var uvanlig musikalsk og ble tilkalt av brukseier Gjerdrum for å spille når han ventet celebre gjester på Ørfiske. Hun ble gift med sønnen på Fossestua. Sammen flyttet de til plassen Blyverket ved Myllselven. Den kjente musikeren Alf Blyverket er deres barnebarn.

Trygve Christensen
**BÆRUMSMARKA FØR
OG NÅ**
1988

Bærumsmarka før og nå er en etterlengtet samlet fremstilling av Bærumsmarka som friluftsområde. Bærumsmarka er både geologisk og geografisk avgrenset ved Bærumscladeraen med dens særpreg, særlig konstituert av berggrunnen, vesentlig bestående av basalt, som er en lava som er mindre sur enn rombeporfyr.

Martin Tranmæl og hytten hans ved Fiskeløsen vies god plass i boken. For Tranmæl synes friluftslivet å ha vært like viktig som politikken, og når ryktene i *Arbeiderbladet* kunne fortelle hvem som skulle på Tranmælhytta i helgen var det mulig å forutsi de politiske fremstøtene i neste uke. På sine gamle dager fikk Tranmæl en lettere tilgjengelig hytte ved Vaggesteinen i Maridalen og gjorde maridøl av seg. Einar Gerhardsen hadde hytte ved Dælivann, Kristi Rolighed var navnet, ikke langt fra Tranmæls sted.

Kampen ligger strengt tatt utenfor Bærumsmarka, men forfatteren avlegger et besøk og forteller om skiklubben Mix og om Martin Kampen som er en viktig del av norsk skihistorie. Fleskumsommeren 1886, da Christian Skredsvig samlet sine kunstnervenner ved Dælivannet er viet romslig plass i boken.

Diverse
HOLMENKOLLEN VEL
75-ÅRSHISTORIE
1990

I 75-årsberetningen til Holmenkollen Vel finnes en omfattende og interessant redegjørelse for etableringen av Frognerseierområdet som Oslos første utfarts- og turistområde mellom 1864 og 1901. Merkestener er:

- 1864 Thimas Heftye kjøper Trevoldskogen
- 1866 Vei bygges om Midtstuen til Frognerseierområdet. Nå kjent som Korketrekken.
- 1867 Heftye reiser det første Tryvannstårnet.
Heftyevillaen på Frognerseierområdet bygges.
- 1888 Holmen-Voksenkolselskapet etablert av borgermester Evald Rygh, Veidirektør Krag og dr. Holm.
- 1889 Holmenkollen turisthotell reises.
- 1890 Keiser Vilhelms vei føres frem til Frognerseierområdet.
- 1892 Holmenkollrennet avvikles for første gang.
- 1898 Holmenkollbanen føres frem til Besserud.
- 1899 Frognerseierområdet turiststue reises.
Anne Kures Hotel åpner.
- 1900 Voksenkollen Sanatorium (Soria Moria) åpner.
- 1901 Voksenkollen Hospits åpner

Andreas Vevstad

**DET BEGYNTE MED FROGNERSETER-
SKOGEN**

1989

*Det begynte med
Frognerseterskogen*

AV ANDREAS VEVSTAD

OSLO KOMMUNES SKOGER 1889 – 1989

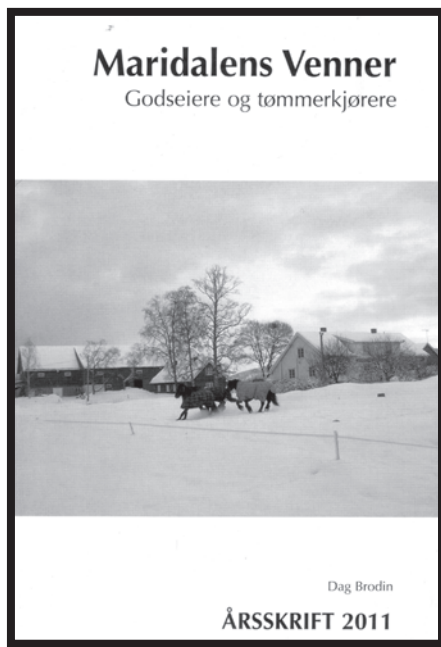
100 årsberetningen for Oslo kommunes skoger er ført i pennen av Andreas Vevstad, forstmann med flere skogbøker på samvittigheten.

Kommunens skogkjøp startet med overtakelsen av Thomas Heftyes eiendom Trevoldskogen i 1879. I dag eier Oslo kommune hoveddelen av skogene syd for Blankvann og Liggern mellom Bærumsmarka og Nittedal, og i tillegg Østmarka vest for Elvågavassdraget, pluss Rausjøskogene i Enebakk. Til sammen utgjør dette 174.000 dekar, noe som gjør kommunen til den nest største skogeieren i marka.

Skogvesenets oppgave omfatter i tillegg til skogdrift og tidligere sagbruk, ansvar for friluftsliv og eiendomsforvaltning i hele området. I boken finnes stoff om akebakkene, alpinanleggene, lysløypene, sportsstuene og jakt og fiske. Frognersetrområdet og området rundt Sarabråten og Saggrenda i Ramsjøskogene gis grundig behandling.

Interessante er de glimtene som gis fra Skogutvalgets politiske liv. Da Einar Gerhardsen ble sekretær i Oslo Arbeiderparti fikk han anledning til å skaffe seg en plass i Skogutvalget i 1935. Han var en iherdig friluftsutøver og dessuten var Skogutvalget et av de få kommunale organene som ga medlemmene honorar, noe som ga et kjærkomment tillegg til en slunken sekretærlønn. I Skogutvalget traff han Arthur Norlie, utvalgets formann og høyrepolitiker og storentreprenør, og arbeiderpartimannen Eugen Johannesen. Disse tre fant raskt frem til et felles syn på kommunens skogpolitikk og la grunnlaget for den brede politiske enigheten som har preget kommunal skogdrift etter krigen.

Kapitlene om vedhugsten under begge verdenskrigene er også lesverdige. Virksomheten førte til mange interessante terrengspor i de nære skogsområder i form av oppbygde drifteveier og en taubane ved Langlielven. Beretningen om de første forsøkene på maskinell løypepreparering med skogstraktorer, bulldoser og beltekjøretøyer er underholdende. Mange av disse ble modifisert for oppgaven på Skogvesenets eget verksted på Svendstuen. De første forsøkene startet på 1950-tallet, og mot slutten av 1960-tallet kom de maskiner som var rimelig tilpasset oppgaven.

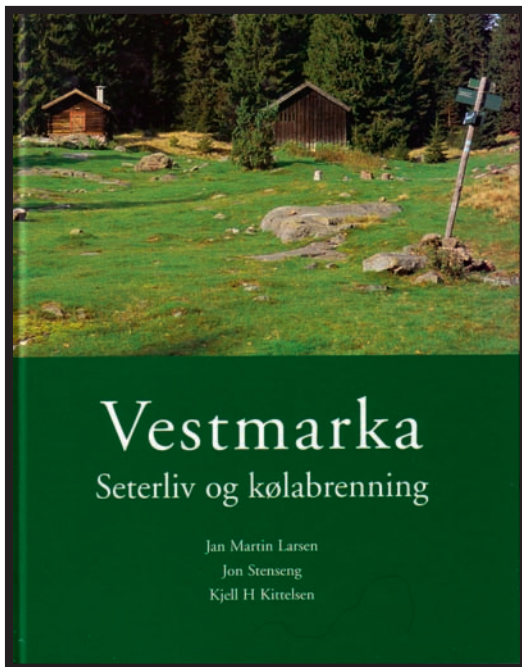
Maridalens venner ÅRSSKRIFT 1992

Årsskriftet til Maridalens venner har kommet ut årlig siden 1992, redigert med fast hånd av Maridalens svar på Kim Il Jung, Tor Øystein Olsen. Det har etterhvert kommet i 20 utgaver med stor spredning i tema, men med en viss helning mot blomster og bier, redaktøren er biolog må vite.

Vanlig mønster er at skriftet, foruten årsmøtepapirer, omfatter et essay på omlag 100 sider skrevet av en forfatter. Av gode årganger kan nevnes:

- 1995 Plassene i Maridalen og Nordmarka
- 1997 Kulturminner i Maridalen
- 1999 Vandringer i Nordmarka mot Maridalen
- 2000 Nordmarkas jordbrukslandskap
- 2002 Verdifull kulturmark
- 2006 Viser fra Nordmarka
- 2009 Markafolk
- 2010 Insektlivet i Maridalen

Jan Martin Larsen
**VESTMARKA –
VEIFAR OG
VANDRING
SETERLIV OG
KØLABRENNING
2000|2001**

Verket om Vestmarka er delt i to bind, *Veifar og vandring* og *Seterliv og kølabrenning*. Begge utgitt av Asker og Bærum historielag og redigert av Jan Martin Larsen, eminent orienteringsløper og direktør for kartverket i en periode. Begge bindene er svært grundige og det er knapt en kullmile eller stistump som er uregistrert.

Geologisk henger Vestmarka sammen med Krokskogen og ligger på en rombeporfyrplate. Som for Krokskogen er det kullmilene, setrene og beitingen, gjennomgangsstiene og kleivene som representerer de markante kulturinnslagene i landskapet, men i Vestmarka er kulturinnslagene mer intime enn lengre nord. Her kommer beitepresset fra tre bygdelag, alle med et svært aktivt landbruk. To jernverk, Dikemark og Bærums, har Vestmarka måttet furnere med trekull.

Så har da bosetningen i denne marka vært meget større enn på Krokskogen. Mange av plassene er opprinnelig finneplasser. Endel av boplassene nærmest sivilisasjonen er fortsatt bebodd og er populære serveringssteder.

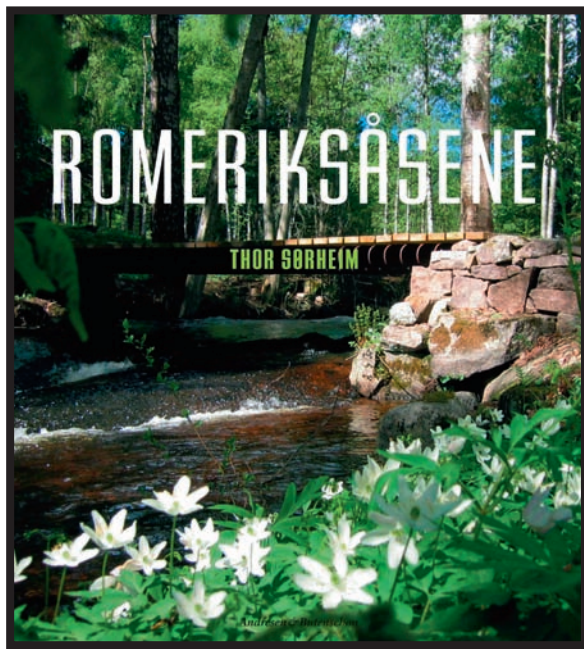
Trygve Christensen
**NORDMARKAS
SKILØPERE**
2007

Trygve Christensen er en flittig markaforfatter med flere titler på samvit-tigheten. *Nordmarkas skiløpere* er et originalt verk som samler det meste av stoff som knytter seg til skisportens utvikling i marka fra siste halvdel av 1800-tallet. Christensen vever olympiernes triumfer og markatravernes skientusiasme sømløst sammen til en stor fortelling om marka og skiglede.

Boken gjennomgår skiklubbene og skihyttene, og skianleggene som fungerte som katalysator i utviklingen. Mesteparten av aktivitetene knyttet til disse faktorene var lokalisert mellom Midtstuen og Kobberhaugen.

Fint er det at Christensen har fått med stoff om Bjønnpotten IF og om Trygve Brodahl, disse er ikke omtalt mange steder. Gudbrandsdølen Ole Stenen, helten fra det militære patruljeløp i St. Moritz, er nevnt i forbindelse med Skjennungstua, som i mange år var eid av Gudbrandsdalslaget. Det kunne også vært nevnt at et av de originale løypekartene fra St. Moritz henger på Skjennungstua. Kameratklubben Mix får en stemoderlig behandling i boken. Midt i 1920-årene var det tross alt lettere å bli verdensmester enn å bli klubbmester i Mix i de nordiske grener.

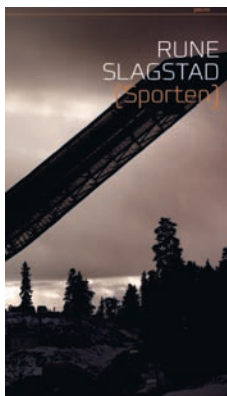
Thor Sørheim
ROMERIKSÅSEN
2008

Romeriksåsen har ikke vært bortskjemt med boklige bidrag. Spredte bidrag hist og her er det eneste før Thor Sørheims store bok som inneholder alt om Romeriksåsene.

Eiendomsforholdene her er annerledes enn i de andre markene. Fernleys på Aas gård eier området rundt Råsjøen. Resten av området dekkes for det meste av fire bygdealmenninger. Ettersom det ikke er vanlig med boplasser i almenninger er det få av disse i området. Finneplassene Snelingen og Hakkim og bebyggelsen ved Råsjøen er unntakene, derfor er det sparsomt med kulturhistorie fra området, men på Fernleyenes jakt-slott på Råsjøen har det vært mye aktivitet. Maleruken der i årene 1946–54 med herrene Fett, Lagerquist, Sørensen, Kihle og mange flere er inngående skildret i boken.

Det har vært gruvevirksomhet over hele området knyttet til jern, sink og bly. Det har vært færre gjennomgangsveier her enn i Nordmarka og på Krokskogen. Stisystemet er mye knyttet til setrene som finnes over hele området.

Rune Slagstad (SPORTEN) 2008

Rune Slagstads 950 siders verk (*Sporten*) er en studie viet idrettens utvikling, fra Jo Gjende, Blackwell, Slingsby og Nansen til å etablere en sentral rolle i den globale, kommersielle underholdningsindustri.

Av interesse i markasammenheng er kapitlet om Nordmarka: «På sporet av en nasjon». Kapitlet er knappe hundre sider, men så informasjons- og analysetungt at det krever en mer enn gjennomsnittlig intellektuell kondisjon av leseren.

Slagstad konsentrerer beretningen om det som skulle bli markakulturens kjerneområde, fra Frognerseterområdet til Kikkut. Her sto friluftslivets smeltedigel i årene fra 1864 da Thomas Heftye ervervet Trevoldskogen og frem til første verdenskrig. Viktige elementer i utviklingen er:

Heftyes oppbygging av Frognerseteren
Holmenkol-Voxenkol-Selskabet i regi av Evald Rygh og veidirektør Kragh
Anlegg av Holmenkollbanen ved H.E. Heyerdahl
Etablering av skiklubbene Christiania, Ull, Fram, Skuld, Skrim osv med tilhørende hytter
Holmenkollrennene og Skiforeningen
Kartleggingen og etableringen av løyper og stier
Bygging av sportsstuer

En interessant refleksjon, avslutningsvis, er at Christiania Skiklub, som sådde kimen til Holmenkollrennene, fortsatt eksisterer og dyrker friluftslivet på gamlemåten, mens Holmenkollrennene har utviklet seg til et internasjonalt underholdningselement.

Eva Huseby
**DE SISTE
NORDMARKINGER**
2011

Når den første kvinnelige forfatteren først opptrer som nummer 48 og nest siste i denne markakanonen, skyldes det knapt kvinneundertrykkelse.

Mens damesmenneskene er tallrike ute i skogen, er de påfallende fraværende i bokhyllen for markalitteratur, og noen forklaring på dette forhold vil ikke jeg driste meg til å fremsette.

Eva Huseby har utdannelse i folkelivsgranskning og har de siste 20 år vandret i Nordmarka som en kvinnelig Asbjørnsen, og brukt masse tid på å komme på innsiden av livet på markaplassene, slik det har bestått inn i det 21 århundre.

Helt i nordvest fant hun frem til de tre siste bebodde plassene i Nordmarka: Heggelia, Storflåtan og Trantjern. Flere år måtte til for å vinne beboernes tillit og få tilgang til livspulsens rytmer på disse avsides skogs plassene, men Huseby er trønder og utholdende så det rekker. Det er Solveig, Gunnvor og Astrid som er heltene i denne fortellingen og den er en sammenhengende hyllest til markakvinnene.

Sverre Grimstad
**NORDMARKA OG
HAKADALEN**
2011

Sverre Grimstads bok *Nordmarka og Hakadalen* er nummer fire i en kvintett som skal dekke hele Nordmarka og Krokskogen.

Grimstad er markas arkeolog, amatør riktignok. Finner han ikke det han leter etter, fjerner han vegetasjon og jordsmonn. Graver gjør han også i Løvenskiold-Vækerøs arkiver. Således er han blitt en av de få som bringer frem ny kunnskap om marka. Særlig kartofile markaelkere har grunn til å være fornøyd med ham. Mange av godbitene han presenterer i bøkene sine, offentliggjøres for første gang.

Det er enklere å liste opp hva som ikke berøres i bøkene hans, enn å gi en oversikt over alle mulige, og enkelte umulige, forhold han gjør rede for. Hans bøker er orgastiske kunnskapsslipp som gir selv den harde kjerne av markafans bakoversveis.

Struktur er det fritt for i Grimstads bøker. Her ligger det et ansvar på forlag og forfatter. Uten struktur glipper lett den sammenhengen som skiller informasjon fra kunnskap, men for all del, for de som gjerne ordner stoffet selv er det bare å forsyne seg fritt i Grimstads overdådige buffet.

MARKAKART

TITTEL: B19 HØNEFOS

Kartegner: Nordhagen og Bergh

Utgiver: Norges Geografiske Oppmåling

Utgivelsesår: 1872

Målestokk: 1:100000

Ekvidistanse: 30 meter

Format: 55 x 45 cm

Ytterpunkter:	SV	Vikersund
	NV	Vælsvannet
	NØ	Avalsjøen
	SØ	Maridalsvannet

I utgangspunktet er dette et ordinært rektangelkart i Norges Geografiske Oppmålings serie, men ble i starten brukt av mange som Nordmarks-kart, til tross for at det langt fra dekket hele marka. I 1872 ble det utgitt med Jørgen Gjerdrums artikkel «Nordmarken» på baksiden, samtidig med at denne teksten ble publisert i DNTs årbok for 1871.

TITTEL: KART OVER NORDMARKEN OG SØRKEDALEN FOR SKILØBERE OG TURISTER

Kartegner: Kristian Bjerknes

Utgiver: Kristian Bjerknes

Utgivelsesår: 1890

Målestokk: 1:30000

Ekvidistanse: 20 meter

Format: 52 x 65 cm

Ytterpunkter:	SV	Halsum
	NV	Slottet
	NØ	Gørja
	SØ	Grefsen

Bildet du ser på motstående side er en av nasjonens mest hellige tablåer; verdens første skikart. Karttegneren, Kristian Bjerknes, er omtalt tidligere i teksten, som forfatter av erindringsboken *Med ski, velosiped og skisseblokk*. Som denne tittelen antyder var Bjerknes en begavet tegner, og som bonus er hans skikart forsynt med fine perler av noen tegninger med motiv fra Grøttum gård, Frøensvollen, Skjersjøen og Fyllingen.

Å tegne dette skikartet var en utfordring, for ingen merker fantes i terrenget. Løypene eksisterte kun i hodet på markas beboere og andre som ferdedes der vinterstid. Redningen ble Nils Kamphaug, framifrå skiløper, som gikk på kryss og tvers i marka på vinterføre. Og i dag går mange av løypene fremdeles der Kamphaug påviste dem, selv om maskinene har funnet endel nye veier.

TITTEL: SKIKART OVER NORDMARKEN MED TILSTØTENDE TRAKTER

Kartegner: Kristian Petersen

Utgiver: Larsens Våbenforretning

Utgivelsesår: 1895

Målestokk: 1:60000

Ekvidistanse: 30 meter

Format: 60 x 64 cm

Ytterpunkter:	SV	Toresplassen
	NV	Jevnaker
	NØ	Råbjørn
	SØ	Grorud

Kristian Petersen var karttegner og tilknyttet Norges Geografiske Oppmålinger, men Nordmarkskartet utviklet han i egen regi. Kartet er viktig fordi det dekker nesten hele Nordmarka, Krokskogen og de to småmarkene. Petersen skal ha vært en iherdig markatraver og det var nok en nødvendig forutsetning for å tegne dette kartet. Folk med rimelig lokalkunnskap vil kunne more seg atskillig ved å sammenligne Petersens versjon av Nordmarka med det virkelige terreng.

TITTEL: NORDMARKAS SYDLIGE DEL. SKI- OG TURISTKART

Kartegner: Kapteinene Bentzen og Qvale

Utgiver: Voxenkollen Kurhotel

Utgivelsesår: 1912

Målestokk: 1:15000

Ekvidistanse: 10 meter

Format: 44 x 56 cm

Ytterpunkter:	SV	Voksenkollen Kurhotel
	NV	Motjern
	NØ	Kamphaug
	SØ	Svartkulp

Det må ha vært åpningen av Skjennungstua i 1910 som har inspirert utgivelsen av dette kartet. I alle fall er Skjennungstua plassert i kartetes sentrum og kartet dekker et relativt begrenset område rundt stua. Utgivelsen var sponset av en rekke velgjørere og baksiden av kartet er forsynt med annonser. En original henger på Skjennungstua med annon-siden montert på baksiden av billedrammen.

Kartet ble nyutgitt i 1916.

TITTEL: SKIKART OVER NORDMARKEN MED TILSTØTENDE TRAKTER

Kartegner: Kristian Petersen

Utgiver: Olaf Norlis Forlag

Utgivelsesår: 1914

Målestokk: 1:50000

Ekvidistanse: 7,5 meter

Format: 63 x 71 cm

Ytterpunkter:	SV	Toresplassen
	NV	Jevnaker
	NØ	Råbjørn
	SØ	Grorud

Dette er annenutgaven av Petersens kart fra 1895, det er gjort store endringer og det fremstår som et helt nytt kart. Denne gang velger han Olaf Norlis Forlag som utgiver, og han skal ha trykket kartet på sitt eget private trykkeri. Kartet kom i fem nye utgaver utover på 20-tallet og ble derigjennom hovedkartet for markatraverne frem til Norges Geografiske Oppmålinger kom med eget nordmarkskart i 1938.

TITTEL: KOMBINERT KART FOR SOMMER- OG VINTERBRUK OVER NORDMARKA

Kartegner: O.A. Tollerud

Utgiver: Ukjent

Utgivelsesår: 1929

Målestokk: 1:40000

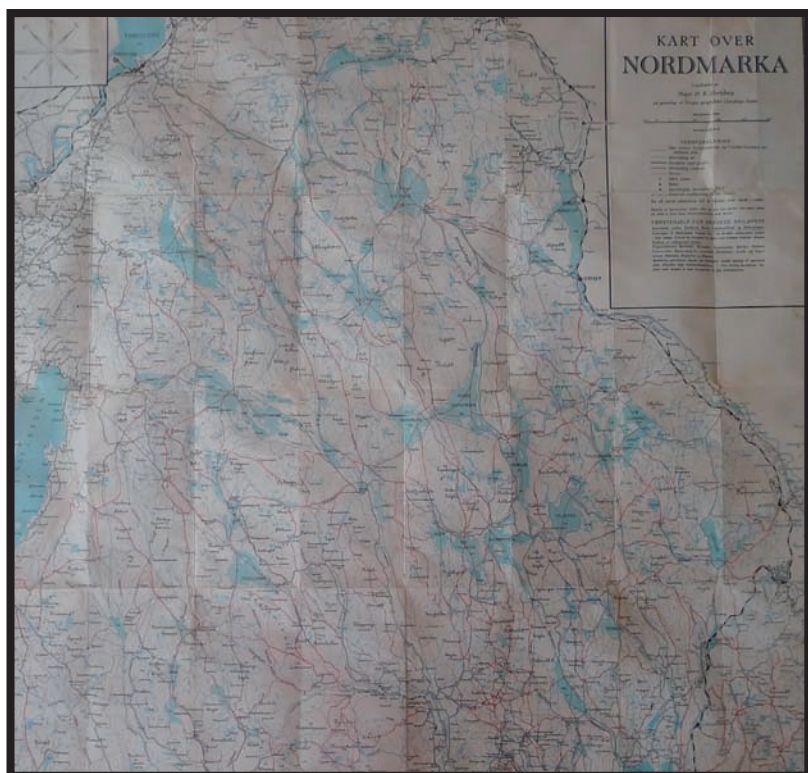
Ekvidistanse: 10 meter

Format: 71 x 71 cm

Ytterpunkter:	SV	Guriby
	NV	Jevnaker
	NØ	Harestua
	SØ	Maridalsvannet

O.A. Tollerud er også en karttegner tilknyttet Norges Geografiske Oppmålinger som utgir eget turkart for Nordmarka. Kartet har en helt annen utforming en Petersens annenutgave. Petersens er mørkt og mystisk, Tolleruds er lyst og oversiktlig.

Bonus som følger med kartet er et lite hefte som heter «Med kart og kompass i Nordmarka». Det er omtalt sammen med bøkene.

TITTEL: DET KOMBINERTE KART FOR SOMMER- OG VINTERBRUK OVER NORDMARKA

Kartegner: Major H.K. Hertzberg

Utgiver: Emil Mostue AS

Utgivelsesår: 1934

Målestokk: 1:40000

Ekvidistanse: 30 meter

Format: 82 x 77 CM

Ytterpunkter:	SV	Toresplassen
	NV	Jevnaker
	NØ	Grua
	SØ	Sandermosen

Dette er det siste markakartet som utgis i privat regi før Norges Geografiske Oppmålinger overtar utgivelsen av markakart i 1938. Norges Geografiske Oppmålinger utga imidlertid i 1930 et kart som dekket marka inn til Kikkut. Dette ble et populært brukskart i konkurranse med Petersens.

Kikkutkartet er ikke tatt med i denne oversikten.

**GOD
TUR**

ÅRSMØTEINNKALLING

MARIDALENS VENNER OG MARIDALSSPILLET

Innkalling til årsmøte 2012

Tid: Torsdag 29. mars kl. 19.00

Sted: Maridalen Velhus, krysset Maridalsveien/Kasaveien

I Byråd for miljø og samferdsel, Ola Elvestuen:
”Oslo kommunes vyer for Maridalen.”

II Forslag til dagsorden årsmøte Maridalens Venner:

1. Valg av dirigent og referent
2. Godkjenning av innkalling
3. Godkjenning av dagsorden
4. Årsmelding
5. Regnskap
6. Innkomne forslag
7. Fastsettelse av kontingent for 2012
8. Valg

III Årsmøte Maridalsspillet

Servering av kaffe og eplekaker fra Ullevålseter.

Vel møtt!

Hilsen styret

ÅRSMELDING MARIDALENS VENNER 2011

1. Styret i 2011

Leder Tor Øystein Olsen

Konvallveien 67

2742 Grua

e-post: maridalensvenner@mobilpost.no

Nestleder Lars Flugsrud

Gamle Maridalsvei 86

0890 Oslo

e-post: lars.flugsrud@grindaker.no

Kasserer Thor Furuholmen

Fridtjof Nansens Vei 24 A

0369 Oslo

e-post: tf@vidsjaa.no

Styremedlem Jon Ivar Bakke

Skjerven gård

Maridalsveien 469

0890 Oslo

e-post: toribakk@online.no

Styremedlem Otto Ullevålseter

Ullevålseter, Nordmarka

0890 Oslo

e-post: reiott@online.no

Styremedlem Per Skorge

Øvre Kirkeby gård

Maridalsveien 500

0890 Oslo

e-post: per.skorge@gmail.com

Styremedlem Ragnhild Storaker

Gamle Maridalsvei 134

0890 Oslo

e-post: rastora@online.no

Varamedlem Anne-Lise Siljeholm Hansen

Treschows gate 21
0470 Oslo
e-post: a.l.s.hansen@matnat.uio.no

Varamedlem Jan Oseth

Sørbråtv. 39
0891 Oslo
e-post: jan.oseth@gmail.com

Varamedlem Rune Martinsen

Carl Kjelsens vei 58
0880 Oslo
e-post: trommerune@gmail.com

Varamedlem Aslak Sira Myhre

Svensenga 126
0882 Oslo
e-post: aslak@litteraturhuset.no

2. Andre tillitsverv

Revisorer: Tom Thommasen og Bjørn Holter
Valgkomité: Ivar Bakke, Christian Dons og John Eirik Telle

3. Visjon for Maridalens Venner

Visjonen for Maridalens Venner er:

*"Maridalen skal være et **kunnskapssenter** for kulturlandskap, og ei **levende og livskraftig** kulturbygd!"*

4. Mål for Maridalens Venner 2011

Maridalens Venner ble stiftet i 1970 for å hindre at dalens gårder ble revet. På 80- og 90-tallet var det arbeidet for vern av Maridalen og kampen mot golfbaneanlegg som sto mest i fokus. Maridalens Venner var med på å forhindre en kommunal rivningsplan og bidro til at det isteden ble utarbeidet en statlig verneplan. I dag jobber foreningen for å oppnå formålet med vernet av dalen, det å ta vare på et historisk jord- og skogbrukslandskap. Man kan si at Maridalens Venner har utviklet seg fra å bekjempe en

rivningsplan på 70-tallet, via å få utarbeidet en **verneplan** på 90-tallet, til i dag å jobbe for å oppnå formålet med verneplanen gjennom å utarbeide konkrete **handlingsplaner**. Følgende oppgaver er derfor viktige: Tiltak mot gjengroing av landskapet, bevaring og oppgradering av bygningsmassen i Maridalen og tiltak for å fremme og tilrettelegge for friluftsliv i dalen.

Maridalens Venner jobber aktivt for å bevare og utvikle det vakre og egenartede kulturlandskapet i Maridalen. Vi tar del i arbeidet som gjør dalen til ei levende og livskraftig jord- og skogbruksbygd. Dette oppnår vi gjennom:

1. Skjøtselstiltak – kampen mot gjengroingen!
2. Kulturarrangementer
3. Årsskrift
4. Skar leir
5. Stedsnavninnsamling
6. Nettstedet www.maridalensvenner.no

Mål 1) Skjøtselstiltak – kampen mot gjengroingen!

Dagens utfordring er: **Hvordan forvalte vernevedtaket i praksis for å oppnå formålet med vernet?** Maridalen er et jord- og skogbrukslandskap med dype historiske røtter. Vi vektlegger bevaring av *naturtyper*, *vegetasjonstyper* og *kulturmarkstyper*, og det *artsmangfoldet* og de *kulturminnene* som er knyttet til disse, og som sammen viser særpreg fra tidligere tiders jordbrukslandskap.

Maridalens Venner ønsker å samle alle gode krefter, private og offentlige aktører, organisasjoner, lokalbefolkning og gårdbrukere for å få realisert innholdet i verneplanen og for å oppnå formålet med vernet.

Etter at Maridalen ble vernet som landskapsvernområde, har vi fått mange oppgaver å ta tak i. Gammel kulturmark skal ryddes og restaureres. Verneverdige hus skal vedlikeholdes. Styvingstrær og andre trær skal beskjæres. Gamle ferdselsveier, vann- og elveanlegg og andre kulturminner skal restaureres og vedlikeholdes. Det skal tilrettelegges for friluftsliv. Kulturarrangementene skal videreutvikles. Dalen skal ha et levende bygdemiljø med aktive og sjølstendige bønder. Alt dette skal folkeopplyses. For at disse oppgavene skal kunne omsettes til aktiv handling i samsvar med målet for vern av Maridalen, kreves kompetanse, engasjement,

arbeidskraft, evne til å prioritere og samarbeide, og tilstrekkelige bevilgninger.

Maridalens Venner har *sju delmål* når det gjelder *forvaltningen av landskapet*:

Maridalens Venner skal:

- a) Fullføre restaureringen av de høyest prioriterte *slåttemarkene* i Maridalen. Årlig slått og raking vil bli gjennomført.
- b) Bidra til at de høyest prioriterte gjengrodde *beitemarkene* blir restaurert og tatt i bruk.
- c) Bidra til at de høyest prioriterte tilplantede og/eller gjengrodde områdene med *fulldyrka mark* blir restaurert og tilbakeført til dyrkamark (f.eks. Skolejordet og Hallsetjordet på Skar).
- d) Bidra til at *skogsbryn* (randsoner mellom dyrkamark og skogsmark) blir ryddet og restaurert, særlig mot sør, vest og øst og i områder med størst verneverdi (f.eks. Kirkebyområdet).
- e) Bidra til at verneverdige forfalne *gårdsbygninger* blir restaurert.
- f) Bidra til at *veikantene* langs hovedveiene i Maridalen blir ryddet i en forsvarlig bredde. Påse at veikantene blir slått med flere meters bredde hvert år og til riktig tidspunkt.
- g) Bidra til at byggingen av egne *turveier* til, i, gjennom og fra Maridalen blir fullført (helhetlig tilrettelegging for å fremme friluftslivet i Maridalen).

Mål 2) Kulturarrangementer

Maridalens Venner er medarrangør i kulturarrangementer ved kirkeruinene i pinsa og på olsok. Dessuten arrangerer vi orkidétur på Slåttemyra i Nittedal.

Det årlige arrangementet "Maridalsspillet" blir satt i scene av foreningen Maridalsspillet. Maridalsspillet er en egen medlemsorganisasjon med eget nettsted, www.maridalsspillet.no.

De som er medlem i Maridalens Venner, er automatisk medlem også i Maridalsspillet.

Mål 3) Årsskrift

Hvert år gir vi ut et innholdsrikt årsskrift. Tema for årsskriftet 2012 er "Markalitteraturens historie", skrevet av Bjørn Smith-Simonsen.

Mål 4) Skar leir

Oslo kommune kjøpte i 2007 Skar leir fra Forsvarsbygg. Bakgrunnen for kjøpet var todelte. Kommunen ønsket både å sikre friområder i kommunale eie og å tilrettelegge for barnehagedrift i Skar leir. Utfordringen framover blir å skape noe konstruktivt i leiren, til beste for Maridalen, Nordmarka og byens øvrige befolkning.

Mål 5) Stedsnavninnsamling

Maridalens Venner har startet et arbeid med å samle inn navn på steder og plasser i Maridalen. Disse navnene vil bli beskrevet, systematisert og avmerket på digitale kart.

Mål 6) Nettstedet www.maridalensvenner.no

En stor oppgave blir å videreutvikle nettstedet www.maridalensvenner.no. Vi har som målsetting å utvikle et nettbasert kart over dalen i løpet av 2011.

5. Måloppnåelse

Mål 1) Skjøtselstiltak – kampen mot gjengroingen!

- *Delmål a) Restaurering og årlig pleie av slåttemark*
Her vises det til kapittel 7.
- *Delmål b) Restaurering av beitemarker*
Her vises det til kapittel 8.
- *Delmål c) Restaurering av dyrkamark*
Her har det ikke skjedd noe nytt 2011.
- *Delmål d) Skogsbryn (randsoner i overgangen mellom dyrkamark og skogsmark) blir restaurert.*
Ingen nye åkerkanter er blitt restaurert i år.
- *Delmål e) Gårdsbygninger blir restaurert*
Bymiljøetaten har videreført – men ikke fullført – restaureringa av våningshusene på Lille Brennenga gård og på Nes gård i 2011.
- *Delmål f) Rydding av veikantene*
Bymiljøetaten slo veikantene i en meters bredde på forsommeren.

Seinere ble veikantene i dalen slått med flere meters bredde. Det er ikke foretatt noen restaurering av veikantene.

- *Delmål g) Fullføre byggingen av egne turveier til, i, gjennom og fra Maridalen*

I forbindelse med bystyrets behandling av flerbruksplanen for Oslo kommunes skoger 2007–2015 fattet bystyret i 20. juni 2007 følgende vedtak: ”Det anlegges en asfaltert sykkelvei på veiskulderen langs Maridalsveien.” Miljøverndepartementet (MD) har, i brev av 20. august 2010, i henhold til markalovens § 6, gitt tillatelse til at arbeidet med reguleringsplanen for sykkelveien blir igangsatt. I dette brevet presiserer MD at Oslo kommune, i tillegg til alternativet med separat gang- og sykkelvei, også må utrede et alternativ med bred veiskulder. Oslo kommune tok ingen planinitiativ for dette prosjektet i 2011. Se ellers tidligere årsmeldinger fra Maridalens Venner og følg med på saksinnsyn hos Plan- og bygningsetaten (søk på ”200903491 Maridalsveien fra Brekke til Hammeren – Planinitiativ for offentlig trafikkområde – Sykkelvei”).

*Mål 2) Kulturarrangementer – se kapittel 6.
Se egen årsmelding fra Maridalsspillet.*

Mål 3) Årsskrift

Årsskriftet 2012 er ”Markalitteraturen fra Asbjørnsen til Grimstad”, skrevet av Bjørn Smith-Simonsen.

Mål 4) Skar leir

Oslo kommune ved Eiendoms- og byfornyelsesetaten kjøpte i 2007 Skar leir fra Forsvarsbygg. Kjøpet ble foretatt på bakgrunn av et bystyrevedtak av 1. februar 2006, med et særlig ønske om å sikre Skar leir i offentlig eie inntil kommunen får avklart planstatus og kommunens interesser for eiendommen. Vi har lite nytt å melde om utviklingen av Skar leir. De eneste initiativ som er tatt, er initiativ i forbindelse med nødvendig vedlikehold av bygningene for at de ikke skal forfalle ytterligere. Følg med på saksinnsyn hos Plan- og bygningsetaten (søk på ”Maridalsveien 621”).

Mål 5) Stedsnavninnsamling

Maridalens Venner har startet et arbeid med å samle inn navn på steder og plasser i Maridalen. Disse stedene og plassene vil bli avmerket på åpne

digitale kart, der de også, via lenker, er knyttet til artikler på maridalensvenner.no. Se www.openstreetmap.org (www.openlinkmap.org og www.openstreetmap.no) og søk på steder og plasser. På iPad og iPhone kan dere også laste ned programmet (applikasjonen) OpenMaps fra App Store. Til nå er det samlet inn over 430 navn på plasser og steder i Maridalen. Kartdataene blir bearbeidet av Vidar Bronken Gundersen for OpenStreetMap.

Mål 6) Nettstedet www.maridalensvenner.no

Arbeidet med å utvikle vårt eget nettsted pågår kontinuerlig. Nettstedet er et viktig redskap i arbeidet for å realisere Maridalens Venners visjon om at Maridalen skal være et kunnskapssenter for kulturlandskap. Nettinfo AS er vår samarbeidspartner. I løpet av de tolv siste månedene har nettstedet hatt til sammen 743 000 treff og 157 000 besøkende (inklusive www.maridalenbygdetun.no, www.maridalenvel.no og www.skjervengard.no).

I løpet av 2011 har vi digitalisert verneplankartet i Maridalen og alle natur- og kulturelementene som er nevnt i forvaltningsplanen. Det gjenstår å utarbeide kartet på Maridalens Venners nettsted. Arbeidet blir utført av Vidar Bronken Gundersen.

6. Kulturarrangementer (se egen årsmelding fra Maridalsspillet)

a) 2. pinsedag

Årets prostigudstjeneste ble ledet av prost Trond Bakkevig og sokneprest Helge Fisknes. Omkring 300 personer deltok under gudstjenesten. Etter gudstjenesten var det aktiviteter på Maridalen Bygdetun. Arrangementet er et samarbeid mellom Vestre Aker prosti, Maridalen menighetsråd, Maridalens Venner og Maridalen Bygdetun.

b) Orkidétur til Slåttemyra, Nittedal

Søndag 26. juni deltok 80 personer på en vandring på Slåttemyra. Denne vandringen er et samarbeid mellom Nittedal Historielag og Maridalens Venner. Arrangementet ble åpnet av Øyvind Grandum med lur og bukkehorn. Deretter var det prøysensang ved Øyvind Grandum og Torill Born. Det ble servert gratis skaukaffe. Tor Øystein Olsen ledet vandringen på myra.

c) Olsok

Årets olsokgudstjeneste foregikk inne i kirkeruinene og ble ledet av sokneprest Egil Stray Nordberg.

7. Restaurering og årlig pleie av slåttemarken i 2011

Arbeid som er utført:

Bjørkelunden – ei magereng

Flere store bjørketrær ble fjernet tidlig vår. Dette ble gjort for at mer lys skal nå ned på bakken. Dette vil gi ei tettere vegetasjonsmatte.

Midtsommers ble enga slått med tohjulstraktor og med ryddesag med krattkniv. Graset ble raket og fjernet. Stammeskudd og stubbeskudd på styvingstrærne ble fjernet. Stubber og steiner ble fjernet for å lette framtidig slått.

Rikenga (tidligere kalt friskmarksenga)

Enga ble midtsommers slått med ryddesag med krattkniv. Graset ble raket og fjernet. Styvingstrærne ble ryddet for uønskede rotskudd og stammeskudd. Stubber og steiner ble fjernet for å lette framtidig slått. Noen store grantrær ble fjernet i nordenden av enga. Det var rik blomstring av klokke vintergrønn (*Pyrola media*) i nordøst.

Løvenga

Enga ble slått med ryddesag med krattkniv midtsommers. Graset ble raket og fjernet. Styvingstrærne ble ryddet for uønskede rotskudd og stammeskudd.

Bekkedalen

Hele bekkedalsenga ble slått med ryddesag med krattkniv på forsommeren. Graset ble raket og fjernet. Styvingstrærne ble ryddet for uønskede rotskudd og stammeskudd. Stubber og steiner ble fjernet for å lette framtidig slått. Noen store trær ble fjernet i kanten mot vest.

Tørrenga rundt kirkeruinene

Det flate området nord for ruinene ble slått med tohjulstraktor. Graset ble raket og fjernet av foreningen Maridalsspillet. Det ble observert mange eksemplarer av den lille bregnen marinøkkel (*Botrychium lunaria*) sør for ruinene i juni.

Kirkebjørkelunden

Hele enga rundt kirka i Maridalen ble slått med ryddesag med krattkniv på forsommeren. Graset ble raket og fjernet. Siste gang hele enga ble slått og raket, var i 2007.

Vi vil takke Skjerven gård for raking og bortkjøring av gras. Familien Dons takkes for raking, rydding av trær og brenning av kvist. Anders T. Aasgaard og Audun Kjølseth takkes for rydding av trær. Tordis Hoem og Rita Wiik takkes for raking av gras.

8. Rydding av beitemark i Maridalen i 2011

Maridalens Venner ønsker å bidra til at årlig nødvendig vedlikehold (fjerning av uønsket oppslag) blir utført i de ryddede havnehagene.

Oppsummering av utført arbeid Skjervenhagen i 2011:

I løpet av beitesesongen har Skjerven gård fjernet uønsket oppslag i den ryddede delen av havnehagen. En fjerdedel av arealet ble slått med ryddesag. Maridalens Venner har i 2011 støttet dette arbeidet med kr 15 000. Øvre Vaggstein gård fikk kr 5 000 for tilsvarende rydding i sin havnehage.

9. Fylkesmannens rådgivende gruppe

Det har vært avholdt to møter i den rådgivende gruppa for forvaltning av Maridalen landskapsvernområde. Der ble det blant annet orientert om følgende rapport fra Norsk institutt for vannforskning og SINTEF: "ROS Maridalsvannet – Oset : Forurensningsanalyse av Maridalsvannet med nedbørfelt; Hygieniske barrierer ved Oset vannbehandlingsanlegg; Beskyttelsestiltak i nedbørfeltet". Fylkesmannens miljøvernnavdeling orienterte om hogst i landskapsvernområdet, og Eiendoms- og byfornyelsesetaten orienterte om planer og utfordringer for Skar leir. Ulike tiltak i Maridalen i 2011 ble også drøftet.

10. Omvisninger

Tor Øystein Olsen har hatt omvisninger i Kirkebyområdet for alle førsteklassene ved Grefsen videregående skole og for studenter ved Institutt for landskapsplanlegging, Universitetet for miljø og biovitenskap (UMB).

11. Bystyret i Oslo bevilget kr 800 000 til Maridalens Venner

Bystyret i Oslo vedtok i desember 2010 budsjett for Oslo kommune for 2011. I dette budsjettvedtaket ble det bevilget kr 800 000 til Maridalens Venner (Budsjett for Oslo kommune 2011 – Bystyrets vedtak, punkt 540: ”– Maridalens venner 800.000”).

12. Den nasjonale kulturlandskapsprisen 2011 til Maridalens Venner

Maridalens Venner ble for 2011 tildelt Den nasjonale kulturlandskapsprisen ”for sitt systematiske og målretta arbeid med utviklingen av kulturlandskapet i Maridalen”. Prisen ble delt ut av statssekretær i Landbruks- og matdepartementet, Ola T. Heggem, og styreleder i Norsk Kulturarv, Inger-Lise Skarstein, rett etter siste forestilling av Maridalsspillet 24. august.

Utdelingen av Den nasjonale kulturlandskapsprisen er et samarbeid mellom Norsk Kulturarv, Landbruks- og matdepartementet og Statens landbruksforvaltning. Prisen består av kr 50 000 og et grafisk trykk av kunstneren Hans Normann Dahl. Prisen ble i 2011 delt ut for femte gang.

Tidligere prisvinnere:

2010: Vegaøyas Venner, Vega, Nordland

2009: Nordherads-prosjektet, Vågå kommune, Oppland

2008: Herad Bygdelag, Jondal kommune, Hordaland

2007: Hjartdal kommune og ordfører Olav Thon, Telemark

13. Godtgjøring til leder av Maridalens Venner

Kr 38 988 pr. mnd. (inkludert arbeidsgiveravgift og administrasjon) er avsatt i lønn til Tor Øystein Olsen. I tillegg kommer lovpålagt innskuddspensjon.

Maridalens Venner har arbeidsgiveransvaret, og Carsten Bakke er administrativt ansvarlig.

ÅRSMELDING FOR MARIDALSSPILLET 2011

Generelt

Maridalsspillet vises årlig ved kirkeruinene i Maridalen, og friluftsspillet "Svartedauen" ble satt opp i perioden 20. – 24. august. Det ble vist fem ordinære kveldsforestillinger. "Tre Maridalsspill" ble skrevet av dramatiker Carl Fr. Engelstad spesielt for Maridalsspillet og kirkeruinene, og "Svartedauen" ble urfremført i 1974. Dramaet handler om maktmisbruk og motsetninger mellom folk, kirke og kongemakt, i tillegg til forbudt kjærlighet mellom to søskenbarn. Stykket viser ellers livet slik det antakeligvis var i Margaretadalen (Maridalen) på midten av trettenhundretallet, rett før den ødeleggende pesten brøt ut, og nær avfolket dalen for flere hundre år.

Bjørn Sæter var regissør for tredje år på rad, og han har også i 2011 tilført nye og spennende elementer til stykket. Musikken var som for de 2 foregående årene av komponist Åsmund Feidje. Hans-Petter Meirik hadde for tredje år på rad regien for tablåene som også i år var utviklet og forbedret fra året før.

Riksantikvar Jørn Holme holdt en flott åpningstale på premieren 20. august.

I Maridalsspillet samarbeider profesjonelle utøvere med amatører, et utfordrende, men givende samarbeid. Barn, unge, voksne og eldre deltok som statister og som utøvere i tablåene i skogen. Totalt var det med ca 150 aktører foran og bak scenen, og med like stor lokal medvirkning som tidligere år. I 2010 ble det gjort store endringer med spillet, med ny regissør og medvirkende.

På årsmøtet i mars 2011 takket mangeårig leder Stine Frøystadvåg og nestleder Ivar Christiansen for seg, og styret for årets spill har arbeidet med å bringe disses mangeårige kompetanse med videre.

Skuespiller Ronny Fagereng overtok som leder med Carina Trulssen som spillets administrative kontaktpunkt.

For øvrig var de fleste med videre fra 2010, dog var Kjærsti Odden Skjeldal med som ny skuespiller i rollen som Marit. Rundt 2300 personer fikk oppleve Maridalsspillet 2011, heri er medregnet solgte billetter, fribilletter og inngang av frivillige bidragsytere.

I forkant av forestillingene ble det vist stemningsskapende tablåspill langs skogstien fra Hønefoten og ned til spillplassen. Tablåene i skogen ble utarbeidet av Svein Gundersen og Karen Høie for Maridalsspillet 2004 – 2008, og ble i år videreført med noen nye tablåer og med ny vri, preget av tablåansvarlig Hans Petter Meirik og tablåutøverne, mange av dem deltok også som statister i spillet.

Vi er tilfredse med gjennomføringen av arrangementet, og vi har fått veldig gode tilbakemeldinger; for spillet, tablåene og arrangementet.

Medvirkende

I hovedrollene:

Erik Hivju som presten Sira Lars

Karen Høie som Tordis, prestens husholderske

Karl Sundby som bonden Ogmund Sveinsson

Morten Svartveit som sønnen, Jon Ogmundsson

Kjærsti Odden Skjeldal som Marit, Jons søskenbarn

Ronny Fagereng som futen Knut Rask

Fred Borg som Arne Aslaksson, Rikets kansler

Ivar Bakke fra Skjerven gård var ansvarlig for hestene i skuespillet, og stilte med hester og hestepassere.

Manus:	Carl Fr. Engelstad
Regissør:	Bjørn Sæter
Komponist:	Åsmund Feidje
Regi for tablåer:	Hans Petter Meirik
Rekvisitør/ sufflør:	Marie Othilie Hundevadt
Kostyme:	Johanne Hannay (ansv.), Maj-Britt Hansson Johnsgård (søm), og Helen Rønningsbakken (søm/ design tidligere)
Sminkør:	Mari Schjøll
Inspisient& statistansvarlig:	Mari Mehus
Lyd:	Avab-Cac v/ Michael Dalen
Lys:	Jean Vincent Kerebel
Ansv. rigg/ teknisk:	Fred Borg
Hovedvakter:	Tom C Melby, Bente Solberg, Rohit Sharma, Lars Flugsrud, Tore Hansen
Trivselsgruppe:	Marianne Faye (ansv.), Sissel Sypriansen, Else Langeland
Arrangør/produsent:	Spillstyret

Ellers medvirket mange aktører fra ulike lag, profesjonelle og amatører,

skuespillere, statister, heste-passere og frivillige. Det er det lokale engasjementet og den store frivillige innsatsen som gjør at vi kan sette opp årlige spill ved kirkeruinene. Mange av statistene og andre medvirkende har vært med gjennom mange år, og bidrar positivt ut fra sin erfaring og historie. Mange av de frivillige jobber i bakgrunnen, som trafikkvakter, brannvakter, billettselgere, plakatopphengere, og annet, og gjør en betydningsfull innsats for Maridalsspillet! En stor takk må rettes til samtlige frivillige både på og bak scenen!

Samarbeid og lokalt engasjement

Vi har gjennom årene opplevd stor imøtekommenhet vedrørende arrangementet fra de nærmeste naboene til ruinplassen, Øvre Kirkeby og Nedre Kirkeby. Gårdene Skjerven, Sander og Kallerud er også berørte gårder, og viktige samarbeidspartnere. Vi setter også stor pris på det gode samarbeidet med Maridalen bygdetun, Maridalen skole, Nordberg menighet og Maridalens venner! Tildelingen av prisen fra Norsk kulturarv til Maridalens venner ble gjort etter Maridalsspillets forestilling 24. august. Vi gratulerer!

Maridalsspillet er svært takknemlige for at Middelalderfestivalen vederlagsfritt lånte Maridalsspillet et telt slik at Markakorets salg på spillplassen av deilige kaker, mat og drikke under arrangementene foregikk i et tidsriktig scenario.

Kulturpunktet Sandermosen Stasjon stilte tradisjonen tro med stasjonen som et hyggelig treffpunkt for møter og tilstelninger.

Flere lokale krefter har vært uunnværlige i forbindelse med praktisk gjennomføring av arrangementet. Navnet til alle medvirkende i årets spill står i programmet som ble utdelt gratis til publikum, og er også tilgjengelige på nettsidene våre.

Deltakelse på andre arrangementer

Under Middelalderfestivalen i Oslo i juni deltok Maridalsspillet med frivillige og hadde egen bod med informasjon. Mange tusen besøkende kom til festivalen disse dagene.

Maridalsspillets styre i 2011 har bestått av Ronny Fagereng (styreleder), Markus Løveid (nestleder, ansvarlig for løpende drift), Anne-Lise Hansen (kasserer), Anne-Marthe Lund Engnes, Ebba Devold, Lars Flugsrud. I tillegg har ansatt administrativ kontaktpunkt vært Carina Trulssen.

1. november 2011 ba styreleder Ronny Fagereng om premisjon fra styret. Markus Løveid gikk da inn som fungerende styreleder frem til årsmøtet 2012, mens Ebba Devold ble konstituert som nestleder.

Spillstyret jobber på frivillig basis og har i løpet av året hatt åtte ordinære styremøter og noen uformelle møter. Ivar Andersen er nettedaktør på *www.maridalsspillet.no*.

Profilering av Maridalsspillet:

Nettsidene våre er et viktig profileringssted, der ligger informasjon om årets og tidligere års spill, adkomstmuligheter samt nyttige lenker og historiske ”smakebiter”. Man kan klikke seg direkte til billettservice for å få kjøpt billetter. Nettstedet er godt besøkt. Vi er også på Facebook og andre nettsider. Gjennom omtale i medlemsorganer for bl.a. OBOS, Universitet i Oslo og LO Favør har vi også fått profilert spillet. Av pressedekning har Maridalsspillet blitt omtalt i store og mindre aviser (papir og nett). Vi hadde dessverre i 2011 et mindre budsjett enn tidligere år til annonsering, så det ble en mer konsentert annonsering i sentrale aviser rundt spilldatoene. Det ble også utarbeidet brosjyrer, program og plakater som tydeligere enn tidligere søkte å vise Maridalsspillets tilknytning til Oslo.

De medvirkende hjalp også i år til med distribueringen av vårt materiell.

Økonomi:

Maridalsspillet 2011 har vært støttet av Oslo kommune, Bydel Nordre Aker, Frifond, og Nordmarken velforening (v/ Bydel Vestre Aker). Nettsiden *www.maridalsspillet.no* er tilvirket i samarbeid med firmaet DynamicWeb. ”Aktiv i Oslo” har sponset oss med PR på sine nettsider.

Som for andre utendørsarrangementer kan værsituasjonen påvirker billettsalget mye. Været var utrygt flere av forestillingsdagene, men de fleste forestillingene ble gjennomført i oppholdsvær. Spillet gjør seg bra i gråvær, men det er synd når man mister publikum på det. Det er utfordrende å drive utendørsspill i Norge, og krevende å drive et så stort arrangement med de midlene vi opererer med. Vi har likevel stor glede av å ha greid å gjennomføre atter et år med Maridalsspill i kirkeruinene, og en stor takk må rettes til alle våre støttespillere, og til samtlige medvirkende i produksjonen.

Maridalsspillet 2011 hadde dessverre litt færre besøkende enn i 2010 og færre besøkende enn budsjettert. Dette førte til at regnskapet for 2011 viser et underskudd på kr. 41.196.-.

Vi søker hvert år å fornye oss for å tiltrekke oss gamle og nye interessenter. Vi håper at styrets arbeid på dette området vil bli merkbare ved avviklingen av Maridalsspillet i 2012.

Som Oslos eneste historiske friluftspill har Maridalsspillet viktige tradisjoner å ta vare på, og spennende oppgaver og utfordringer for videre arrangementer. Vi er nå i gang med neste års oppsetting, "Svartedauen" planlegges vist i perioden 17. – 21. august, velkommen!

For Maridalsspillet 2011

Markus Løveid

Anne-Lise S. Hansen

Fungerende Styreleder

kasserer

PROTOKOLL FRA ÅRSMØTE I MARIDALENS VENNER 2011

Årsmøte i Maridalens venner ble avholdt torsdag 31. mars i Maridalen velhus.

Lederen Tor Øystein Olsen ønsket velkommen.

1. Valg av ordstyrer og referent

Stein Buan ble valgt til ordstyrer og Per Skorge til referent.

2. Godkjenning av innkalling

Årsmøteinnkallingen ble godkjent.

3. Godkjenning av dagsorden

Dagsorden ble godkjent.

4. Årsmelding

Ordstyrer refererte årets viktigste saker fra årsmeldingen. Det var spørsmål fra salen bl.a. angående Skar leir og sykkelvei langs Maridalsveien. I tillegg ble det uttrykt ønske om en referanse til Maridalsspillet under pkt. 6, kulturarrangementer, i årsmeldingen.

Årsmeldingen ble enstemmig godkjent.

5. Regnskap

Regnskapet ble delt ut og gjennomgått. Konklusjon i revisors beretning ble lest opp. Det ble gitt orientering fra styreleder om forslag til budsjett. Budsjettet vil bli behandlet på neste styremøte. Regnskapet ble enstemmig godkjent.

6. Innkomne forslag

Ingen innkomne forslag.

7. Fastsettelse av kontingent for 2011

Kontingenten ble enstemmig vedtatt videreført med kr 150 pr. år.

8. Valg

Valgkomiteen ved Ivar Bakke framla valgkomiteens forslag. Følgende ble valgt ved akklamasjon:

Styret:

Tor Øystein Olsen, leder, ikke på valg

Lars Flugsrud, ikke på valg

Thor Furuholmen, ikke på valg

Jon Ivar Bakke, valgt for to år

Otto Ullevålseter, valgt for to år

Per Skorge, valgt for to år

Ragnhild Storaker, valgt for ett år

Varamedlemmer til styret, alle valgt for ett år:

Jan Oseth

Anne-Lise Siljeholm Hansen

Aslak Sira Myhre

Rune Martinsen (ny)

Valg av revisorer, valgt for ett år:

Tom Thommasen

Bjørn Holter

Valg av valgkomite, valgt for ett år:

John Eirik Telle, Ivar Bakke og Christian Dons.

Revisorene Ola Kjær og Ragnhild Noer ble takket av lederen med gave.

Årsmøtet avsluttet med kaffe og de beste eplekaker fra Ullevålseter.

Per Skorge

PROTOKOLL FRA ÅRSMØTE I MARIDALSSPILLET 2011

1. Valg av møteleder

Ivar Christiansen ble valgt til møteleder.

2. Valg av referent

Lars Flugsrud ble valgt til referent.

3. Årsmelding

Møteleder leste opp utdrag av årsmeldingen som er gjengitt i Årsskriftet 2011 for Maridalens Venner, side 143. Årsmeldingen ble enstemmig godkjent.

4. Regnskap

Regnskap og revisjonsberetning for 2010 ble utdelt og lest opp. Årsmøtet godkjente enstemmig regnskapet for 2010.

5. Innkomne forslag

Det var ikke kommet inn forslag for behandling.

6. Valg

Følgende forslag til styre ble lest opp:

Ronny Fagereng (leder)	valgt for et år
Anne-Lise S. Hansen	valgt for 2 år
Lars Flugsrud (ny)	valgt for 2 år
Markus Løveid (ny)	valgt for 2 år
Anne-Marte Lund Engnes	ikke på valg
Ebba Devold	ikke på valg

Leder ble enstemmig valgt ved akklamasjon. De foreslåtte styremedlemmer og varamedlemmer ble enstemmig valgt. Styret konstituerer seg selv med nestleder, kasserer, sekretær og styremedlemmer.

Stine Frøystadvåg, Ivar Christiansen, Christina Johnsen og Inger Thaugland stilte ikke til gjenvalg og ble behørig takket med ord og gaver for sin innsats gjennom flere år.

Maridalen 31. mars 2011

Lars Flugsrud
Referent

Ronny Fagereng
Leder

Anne-Lise S. Hansen
Styremedlem

Regnskap for Maridalens Venner 2010

Regnskapsåret fra 1. januar 2010 til 31. desember 2010

	Inntekter	Utgifter
Kontingenter og støttebeløp	103 660	
Støtte fra Oslo kommune	800 000	
Renter	11 699	
Årsskrift 2010		142 255
Kulturarrangementer		23 704
Nettsted		6 768
Skjøtselstiltak		56 001
Kjøregodtgjøring		10 000
Medlemssørvis		14 244
Mobiltelefon, faks, e-post og internett		36 933
Godtgjøring til leder, inkl. arbeidsgiveravgift, adm.		455 095
Innskuddspensjon		8 126
Administrasjon og IT-utstyr		20 966
Martinhytta		51 712
Støtte til Maridalen Bygdetun		40 000
Insektundersøkelser 2009		50 000
Sum	915 359	915 804
Underskudd		(445)
Sum	915 359	915 359

Balanse	31.12.2010	31.12.2009
Postbanken, driftskonto	74 187,24	80 334,77
Postbanken, kapitalkonto	265 863,33	284 328,45
Odal Sparebank lønnskonto	9 306,69	9 757,69
Trekkinnskudd	15 576,00	15 107,00
Skyldig skattetrekk	(21 706,00)	(21 237,00)
Skyldig arbeidsgiveravgift	(3 096,50)	(2 714,50)
Skyldig støtte til kultursti		(25 000,00)
Sum beholdning	340 130,76	340 576,41
Underskudd		(445,65)
Sum	340 130,76	340 130,76

Thor Furuholmen
kasserer

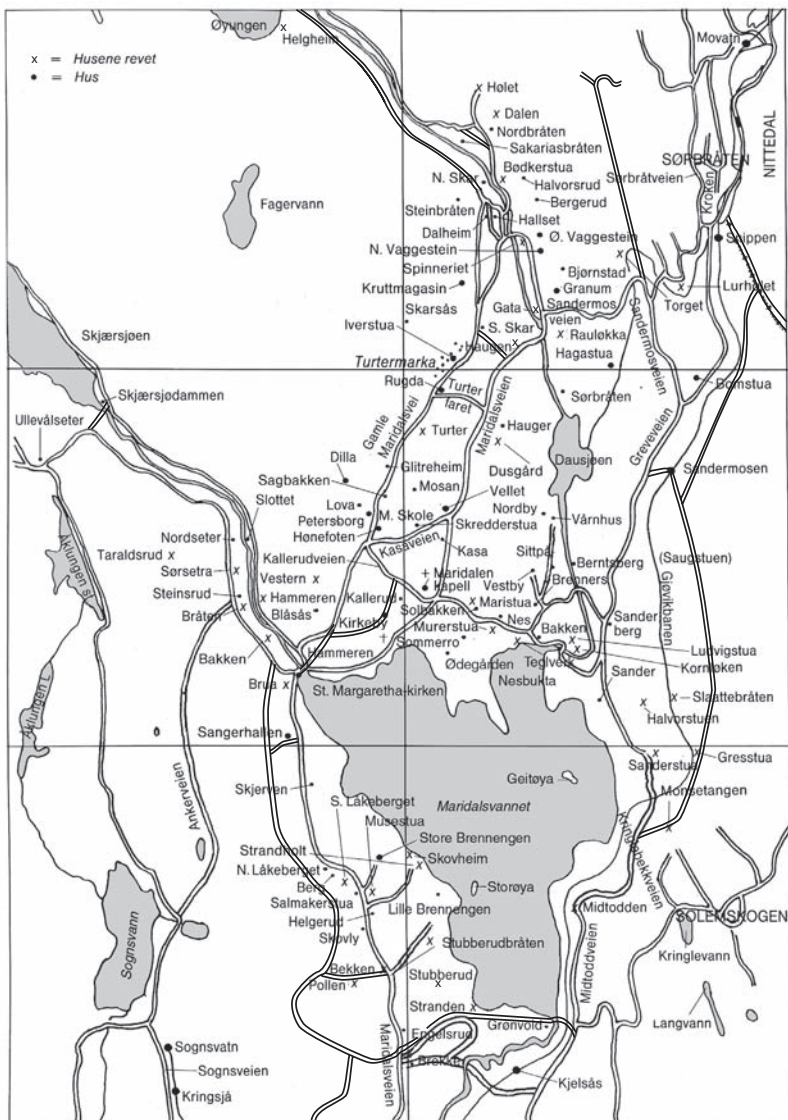
Regnskap for Maridalsspillet 2010

Regnskapsåret fra 1. januar 2010 til 31. desember 2010

	Inntekter	Utgifter
Støtte Oslo Kommune	500 000	
Bydel Nordre Aker	90 000	
Bydel Nordre Aker, Åpningsseremoni Elvelangs AOF	-	
Nordmarksmidler	100 000	
Frifond	-	
Norsk Teatteråd	40 000	
Coop Øst BA	200 000	
Støtte fra NRK	25 000	
NRK Activum	-	
Bydel Veste Aker	-	
Billettinntekter og andre salgsinntekter	8 000	
Sommerkurs AOF	336 190	
Diverse inntekter	29 400	
Mva kompensasjon	1 560	
Renteinntekter bank	30 639	
Honorarer og lønnsutgifter	543	631 425
Arrangementsutgifter, inkl leiekostnader		384 125
Kontorutgifter, utstyr, profileringskostnader		281 833
Andre utgifter		705
Avskrivinger		9 002
Sum	1 361 332	1 307 090
Overskudd/ -underskudd		54 242
Sum	1 361 332	1 361 332
Balanse	30.12.2010	30.12.2009
Eiendeler		
Anleggsmidler	-	-
Varige driftsmidler	0	9 002
Omløpsmidler		
Andre fordringer	0	20 000
Bankinnskudd, kontanter og lignende	277 992	177 053
Sum eiendeler	277 992	206 055
Egenkapital og gjeld		
Sum egenkapital	175 367	121 125
Annen langsiktig gjeld	0	0
Skyldige offentlige avgifter	8 212	11 314
Annen kortsiktig gjeld	94 413	73 615
Sum beholdning	277 992	206 054

Kr. 150,-

Returadresse:
Maridalens Venner
Konvallveien 67
2742 Grua

www.maridalensvenner.no
www.maridalsspillet.no

